

155. 210

193. 211

92

ผลของการ เล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมนของเด็กปฐมวัย

ปริญญาโท

ของ

วราลี โทศัย

18 ส.ค. 2540

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผศ.ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.พิตร ทองชั้น)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผศ.ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.พิตร ทองชั้น)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 11 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กลยา ตันติผลาชีวะ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิศร ทองชั้น กรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ กรรมการสอบปริญญาโท ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. พัชรีย์ พลโยธิน อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์สัมฤทธิ์ ธนาบุรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นันทนา ทองงอก อาจารย์ วรี เกียรติสกุล อาจารย์สายพิน ฉาวรัตน์ ที่ได้กรุณาตรวจ และให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และการเก็บข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา คณะครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมทรง อัสวกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น โกศัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันิดา โกศัย ขอขอบคุณเพื่อน และน้อง ๆ ปริญญาโท เอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน คุณสุนิตดา โกศัย และคุณอรุณี สนมื่นไวย ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นกำลังใจ และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำงานปริญญาโทฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาโทฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณยาย บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้เลี้ยงดู และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

วาราลี โกศัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม	8
ความหมายของพัฒนาการทางสังคม	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม	8
ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย	11
รูปแบบพฤติกรรมชอบสังคม	13
แนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคม	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมแบบร่วมมือ	19
การเรียนรู้แบบร่วมมือ	19
ลักษณะและการจัดเด็กเข้ากลุ่มของการเรียนรู้แบบร่วมมือ	19
ส่วนสำคัญขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือ	19
ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ	20
ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ	22
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น	23
ประเภทของการเล่น	25

องค์ประกอบของการ เล่น เกมแบบร่วมมือ	27
การ เล่น เกมแบบร่วมมือกับพฤติกรรมชอบสังคม	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ เล่น เกมแบบร่วมมือ	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน	30
ความหมายและความสำคัญของการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน	30
การจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย	31
ประสบการณ์และวิธีจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน	31
การเตรียมสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน	32
บทบาทของการจัดสภาพการเล่นนอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน	33
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากร	35
กลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	36
การสร้างและการหาคคุณภาพของ เครื่องมือ	36
แบบแผนและวิธีการทดลอง	42
การ เก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	53
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	53
ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า	53
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	54
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	55
อภิปรายผล	55
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้	59
ข้อเสนอแนะ	60
ข้อเสนอแนะในการทบทวนวิจัยครั้งต่อไป	61
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	69
ภาคผนวก ก	70
ภาคผนวก ข	94
ภาคผนวก ค	117
ประวัติย่อของผู้วิจัย	139

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	42
2 ตารางกำหนดการดำเนินการทดลอง	44
3 เปรียบเทียบขั้นตอนการดำเนินการเล่นเกมนอกห้องเรียน	45
4 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง	51
5 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียนก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง	51
6 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นแบบปกตินอกห้องเรียนก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ..	52
7 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	52

ภูมิหลัง

สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สมาชิกในสังคมต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงมีผลต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเร่งรัดทางด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินชีวิตภายในครอบครัว เช่น ปัญหาความยากจน ครอบครัวแตกแยก เด็กขาดความอบอุ่น เป็นต้น สภาวะต่าง ๆ ดังกล่าวมีผลกระทบต่อชีวิตของเด็ก เด็กที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับวัย และกลายเป็นคนที่ไม่รับผิดชอบ ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ช่วยเหลือบุคคลอื่น (สุรพงษ์ อภันวงษ์, 2539 : 7) โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย หากไม่ได้รับการดูแลที่ดีพอโอกาสที่เด็กจะมีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ดีได้ง่ายมากเพราะส่วนหนึ่งเด็กขาดการเตรียมความพร้อมทางสังคม สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมชอบสังคมน้อยคือ เด็กปฐมวัยมีลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) ลักษณะดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของเด็ก โดยเฉพาะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในด้านอารมณ์ และความรู้สึก ซึ่งจะทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจอารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่น (ประภาพรณ สุวรรณสุข, 2527 : 12 - 13) วอลซ์ (Walsh, 1980 : 5 - 6) กล่าวว่า การที่เด็กคำนึงถึงผู้อื่นได้นั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดได้จากการเรียนรู้กับการมีปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์กับบุคคลรอบด้าน เด็กเรียนรู้ว่าผู้อื่นมีอารมณ์ และความรู้สึกตลอดจนรู้ว่าการกระทำของตนมีผลต่อผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้ที่จะผลัดเปลี่ยนรอคอยตามลำดับ การช่วยเหลือแบ่งปันกันเล่น การยอมรับและให้เกียรติผู้อื่น

จากการศึกษาของ วารุณี อัสวโกสิน (2531 : 55) โดยใช้แบบสอบถามถามผู้ปกครองของเด็กนักเรียนอนุบาลโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นอันดับแรก และมีความพึงพอใจกับพัฒนาการด้านสังคมเป็นอันดับสุดท้าย เพราะเชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้ารุ่งเรืองในอนาคต ซึ่งโดยแท้จริงแล้วพัฒนาการด้านสังคมเป็นส่วนที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กและความสำเร็จในชีวิตของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านสังคมตั้งแต่

ปฐมวัยเป็นสำคัญ (สุดาทิพย์ ภูพานิช. 2535 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Andrew. 1988) บัญชีการสร้างพฤติกรรมชอบสังคมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคคล เพราะคนที่มีคุณภาพนั้นจะต้องหมายถึงคนที่ทั้งความรู้ และจริยธรรม ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 เน้นการพัฒนาคคน คือ ต้องการให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : กานา) การพัฒนาคคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก เพราะวัยเด็ก เป็นวัยที่มีพัฒนาการของร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม วัย 6 ขวบแรกเป็นช่วงของการวางรากฐานบุคลิกภาพของมนุษย์ เด็กจะเป็นอย่างไรในอนาคตขึ้นอยู่กับการเล่นในวัยนี้ เป็นสำคัญและจะเปลี่ยนแปลงได้ยากเมื่อเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ (ปรียา เกตุทัต. 2531 : 243)

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมชอบสังคมซึ่งหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในทางบวก ที่ทำได้ทั้งตัวเด็กเอง และผู้อื่นชอบในการแสดงออก (รวีวรรณ แสงฉาย. 2533 : 363 - 364) พฤติกรรมชอบสังคมเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะการเล่นถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างสรรค์พฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็กได้ปกติแล้วเด็กปฐมวัยชอบเล่น การที่เด็กเล่นเป็นการแสดงให้รู้ว่า เด็กต้องการเพื่อนที่จะเล่นด้วย ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่ช่วยให้เด็กสร้างสัมพันธ์กับเด็กอื่นด้วย การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การให้อภัยผู้อื่น (อารมย์ สุวรรณपाल. 2527 : 534)

การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยมีหลายรูปแบบทั้งที่เล่นเป็นรายบุคคล เล่นเป็นกลุ่ม เล่นแข่งขัน ซึ่งการเล่นแต่ละแบบนี้ช่วยในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้แตกต่างกัน โดยเฉพาะกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือจะกระตุ้นพฤติกรรมสังคมทางบวก รวมถึงความสามารถในการรับรู้ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะทางสังคม ทางร่างกาย และทางสติปัญญา การคิดแก้ปัญหา การสื่อสาร ส่วนกิจกรรมแบบแข่งขันมักก่อผลให้พฤติกรรมความร่วมมือลดน้อยลง (พัชรีย์ พลโยธิน. 2538 : 2) ออร์ลิก (Orlick. 1979 : 157 - 161) มีความเห็นว่า การปลูกฝังพฤติกรรมชอบสังคม เช่น การร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียสละ โดยผ่านการเล่น และเชื่อว่าการเล่นมีศักยภาพอย่างมากที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อจะอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ดังนั้น การเล่นจึงเป็นสื่อกลางที่ดีที่สุดที่จะสอนให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมชอบสังคม เพราะการเล่นสามารถจูงใจให้เด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้

การเล่นแบบร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เล่นด้วยกัน ไม่มีผู้แพ้หรือผู้ชนะ ทุกคนร่วมมือช่วยเหลือกันขณะเล่น เพื่อให้เกิดความสำเร็จในแต่ละเกม ฉะนั้นเด็กทุกคนจึงมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดความสำเร็จ เด็กจะรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้อิงบทบาทของการเป็นผู้ให้และผู้รับความช่วยเหลือ และรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ ลักษณะการเล่นแบบร่วมมือนี้ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนมากขึ้น เด็กจะได้เรียนรู้พฤติกรรมชอบสังคมจากเพื่อน (Orlick. 1981 : 426 - 429 ; Kirchner. 1992 : 295 - 310) ซึ่งครูสามารถนำการเรียนรู้ไปจัดเป็นประสบการณ์ของเด็กได้ทั้งในและนอกห้องเรียน แต่การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยของครูส่วนมากจะจัดกันในห้องเรียน เพราะสะดวกและควบคุมพฤติกรรมได้ง่าย ในความเป็นจริงแล้ว การจัดประสบการณ์นอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย เด็กจะได้รับประโยชน์มากกว่าการจัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพราะเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง (นิคม ทาแดง. 2526 : 230) เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า ถ้าเด็กมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ในขณะที่เล่นกับเพื่อน เด็กจะชอบมาก และ เพค (Pack. 1976 : 4233-A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการสอนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสถานการณ์ต่าง ๆ ถึง 3 แบบ คือ การสอนในห้องเรียน การสอนนอกห้องเรียน และการผสมผสานระหว่างการสอนในและนอกห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มที่ได้รับการสอนนอกห้องเรียน มีคะแนนความคิดความเข้าใจเฉลี่ยหลังการสอนมากขึ้น ส่วนอีก 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยหลังการสอนสูงขึ้นแต่ไม่มากเท่ากับกลุ่มที่ได้รับการสอนนอกห้องเรียน

นักการศึกษาปฐมวัยตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กมานานนับสิบปี ความตระหนักนี้มีอย่างต่อเนื่อง และทวีขึ้น เนื่องจากความก้าวร้าวรุนแรงที่เพิ่มขึ้นในสังคม ผลกระทบจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจและความเสื่อมทางจริยธรรม ทำให้จำเป็นต้องเน้นการพัฒนาเด็กให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี รู้จักการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งครูของเด็กปฐมวัยสามารถใช้การเล่นซึ่งเด็กชอบอยู่แล้วเป็นหนทางนำไปสู่พฤติกรรมความร่วมมือ ถึงแม้ระยะแรกนั้นการเล่นของเด็กยังมีลักษณะเอาแต่ใจตนเอง หวงของ ทะเลาะกันบ่อย แต่ถ้าครูพยายามให้เวลา โอกาสและวัสดุอุปกรณ์ ให้เด็กได้เล่นร่วมกันในกลุ่มย่อยอย่างค่อนเป็นค่อยไปและอย่างสม่ำเสมอ ทั้งให้

กำลังใจหรือแสดงความชื่นชม และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการร่วมมือจะช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือได้ การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือยังสามารถกระตุ้นให้เด็กได้มีพฤติกรรมสังคมทางบวกด้วย แต่การจัดกิจกรรมแบบร่วมมือมักถูกมองว่ายากเกินไปสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งยังอยู่ในวัยที่มีข้อจำกัดในการรับรู้ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ถ้าเด็กปฐมวัยได้รับปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เด็กจะยังมีโอกาสเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางด้านสังคมและสติปัญญา เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเด็กต่างกับผู้ใหญ่ตรงที่เด็กแสดงออกกับเพื่อนแต่ละคนอย่างเสมอภาค ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นได้แม้จะอย่างอิสระพฤติกรรมแบบร่วมมือจึงมักเกิดขึ้น และถ้าให้เด็กได้มีโอกาสฝึกอย่างต่อเนื่องจนถึงระดับมหาวิทยาลัยจะเป็นการพัฒนาคนในประเทศได้อีกระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถลดความขัดแย้งที่มีอยู่ในสังคมได้ (พัชรี ผลโยธิน. 2538 : 1 - 2)

ดังนั้นในการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย พฤติกรรมความร่วมมือควรได้รับการพิจารณาและให้ความสำคัญมากกว่าที่เป็นอยู่ และครูผู้สอนเองก็มีความสำคัญในการที่จะช่วยสนับสนุนหรือช่วยลดพฤติกรรมร่วมมือของเด็กได้ จากปัญหาพฤติกรรมทางสังคมประกอบกับหลักการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือกับการเรียนนอกห้องเรียนดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน และการเล่นเกมแบบปกติ นอกห้องเรียน จะมีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยนี้จะช่วยให้ครูเลือกพัฒนากิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เพื่อเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือ และการเล่นเกมแบบปกติ นอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเข้าใจถึงการจัดประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมชอบสังคมที่พึงประสงค์ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 433 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากการจับฉลากห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ทั้งหมดจำนวน 10 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน นักเรียนห้องที่จับฉลากได้มาจับฉลากอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 16 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ

3.1.1 การเล่นเกมแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน

3.1.2 การเล่นเกมแบบปกติ นอกห้องเรียน

3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมชอบสังคม ได้แก่

3.2.1 ความเอื้อเฟื้อ

3.2.2 การช่วยเหลือ

3.2.3 ความร่วมมือ

3.2.4 การเอื้ออาทร

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวมเวลาที่ทำการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา

2. พฤติกรรมชอบสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสามารถทางสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ประเมินโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยพฤติกรรมชอบสังคมดังนี้

2.1 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การแสดงออกโดยใช้คำพูดหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าเด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน เช่น แบ่งที่ให้เพื่อนนั่ง ให้เพื่อนร่วมเล่นด้วย

2.2 การช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กแสดงการกระทำเพื่อช่วยเพื่อนในกลุ่ม โดยสนองตอบทันทีเมื่อเพื่อนขอร้อง ช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อนด้วยความเต็มใจ

2.3 ความร่วมมือ หมายถึง การแสดงออกของเด็กที่ยอมรับฟังเพื่อนพร้อมที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนให้สำเร็จตามจุดประสงค์

2.4 การเอื้ออาทร หมายถึง การแสดงความเอาใจใส่ต่อปัญหาของเพื่อน ให้ความเห็นอกเห็นใจกับเพื่อน มีความเมตตาปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข และกรุณา เกิดความสงสารช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

3. การเล่นเกมนอกห้องเรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้กับเด็กได้กระทำด้วยตนเองอย่างอิสระ และเด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ที่จัดในช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง โดยใช้บริเวณสนามนอกห้องเรียน เป็นสถานที่ทำกิจกรรม เกมที่จัดให้กับเด็กนั้นเป็นเกมที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากเกมที่ปรากฏในคู่มือการจัดกิจกรรมเกม และการเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 ที่สามารถสร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคม ตามจุดประสงค์ที่กำหนดในแต่ละกิจกรรม หลังการเล่นครูและเด็กร่วมกันสรุปพฤติกรรมชอบสังคมตามจุดประสงค์ ของแต่ละกิจกรรม จำนวนเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

3.1 การเล่นเกมแบบปกติ หมายถึง การให้เด็กทำกิจกรรมการเล่นที่มีลักษณะของการแข่งขันที่เป็นไปตามกติการะหว่างผู้เล่นทั้งสองฝ่าย เด็กต้องปฏิบัติตามคำสั่งการเล่นมีผู้แพ้ผู้ชนะ

3.2 การเล่นเกมแบบร่วมมือ หมายถึง การให้เด็กทำกิจกรรมการเล่นที่ผู้เล่นมีส่วนร่วมในความสำเร็จตามจุดประสงค์ของการเล่นเกมแต่ละกิจกรรม ไม่มีผู้แพ้ ผู้ชนะ ทุกคนเล่นด้วยกัน และช่วยเหลือกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม
 - 1.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
 - 1.3 ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.4 รูปแบบพฤติกรรมชอบสังคม
 - 1.5 แนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคม
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมแบบร่วมมือ
 - 2.1 การเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.2 ลักษณะและการจัดเด็กเข้ากลุ่มของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.3 ส่วนสำคัญขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.4 ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.5 ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น
 - 2.7 ประเภทของการเล่น
 - 2.8 องค์ประกอบของการเล่นเกมแบบร่วมมือ
 - 2.9 การเล่นเกมแบบร่วมมือกับพฤติกรรมชอบสังคม
 - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมแบบร่วมมือ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน
 - 3.2 การจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย
 - 3.3 ประสพการณ์และวิธีจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน
 - 3.4 การเตรียมสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน
 - 3.5 บทบาทของการจัดสภาพการเล่นนอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม

1. ความหมายของพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะหรือการทำหน้าที่รวมไปถึงการเจริญงอกงาม (Growth) และการเสื่อมถอย (Decline) พัฒนาการทุกชนิดจะต้องมีการเจริญงอกงามเป็นพื้นฐาน (Watson. 1973 : 248) ซึ่ง เฮิร์ลลอค (Hurlock. 1978 : 228) ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตามแบบแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามบทบาทที่สังคมกำหนด และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมและพอใจในสังคม

ดาร์ณี ดิษยเดช (2530 : 8) ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่าเป็นการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้ตามบทบาทที่สังคมกำหนด และมีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมและพอใจกับสังคม

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 12) ให้ความหมายไว้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมยอมรับ และสามารถปฏิบัติตนตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง โดยที่รู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

จากความหมายของพัฒนาการทางสังคม สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถของมนุษย์ในการแสดงออกทางพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับในการปฏิบัติตน และรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ อีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริกสัน (Erikson) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้เน้นว่า การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่ได้รับมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ และการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ ถ้าการพัฒนาเป็นไปด้วยดี บุคคลจะมีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสันได้กำหนดขั้นพัฒนาการทาง

สังคมออกเป็น 8 ชั้น โดยใช้อายุเป็นเกณฑ์เพื่อให้ครอบคลุมพัฒนาการตลอดช่วงอายุ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 3 ชั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการช่วงปฐมวัยดังนี้ (Mater. 1965 : 32 - 53)

ชั้นที่ 1 ชั้นความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Mistrust) อายุของเด็กในชั้นนี้จะอยู่ระหว่างแรกเกิดถึง 1 ปี เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความรู้สึกเชื่อมั่น ถ้าเด็กได้รับสิ่งจำเป็นและต้องการ โดยเฉพาะในเรื่องอาหารและการได้รับความรัก ความสนใจจากมารดา ความพึงพอใจที่เด็กได้รับในระยะนี้จะทำให้เด็กพัฒนาด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว การจับของเล่น การเดิน รวมทั้งการหึ่งและการพูดของเด็ก เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับความพอใจ และความสำเร็จ ในชั้นนี้เด็กจะพัฒนาความรู้สึกไม่เชื่อมั่น ขาดความไว้วางใจ และติดตัวไปจนโต

ชั้นที่ 2 ชั้นความเป็นตัวของตัวเอง ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy VS. Doubt) อายุของเด็กในชั้นนี้อยู่ระหว่าง 1 1/2 - 3 ขวบ กล้ามเนื้อของเด็กจะพัฒนาแข็งแรงขึ้น เป็นผลให้เด็กทดลองใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เด็กเริ่มแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถ แต่ก็ยังยอมรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ในเรื่องที่สำคัญ ๆ ในระยะนี้ถ้าเด็กถูกห้ามปรามอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความพอใจ เด็กจะมีความรู้สึกอาย และกลัวในการทำสิ่งต่าง ๆ ต่อหน้าผู้อื่น

ชั้นที่ 3 ชั้นความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative VS. Guilt) อายุของเด็กในชั้นนี้อยู่ระหว่าง 3 - 6 ขวบ เด็กจะพยายามเสาะหาหรือค้นคว้า เพื่อให้ทราบขอบเขตของความสามารถของเด็กเอง เด็กที่ได้รับการสนับสนุนให้ได้ใช้ความสามารถของตนเอง จะพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงออกโดยการอยากรู้อยากเห็น ชอบทดลอง มีจินตนาการสูง ชอบเล่นสมมติ และเลียนแบบ และในระหว่างอายุ 4 - 5 ปี จะเป็นช่วงที่เด็กมีพลังอย่างมาก และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รู้จักให้ความร่วมมือ และวางแผนร่วมกับผู้อื่นสามารถพัฒนาเกี่ยวกับการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ในระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัว เด็กจะชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ ทำให้ความคิดจินตนาการ และพัฒนาการทางสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย

ตามทฤษฎีของอีริคสัน เด็กพัฒนาได้ดีตามขั้นพัฒนาการทางสังคมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เด็กวัย 5 - 6 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสนใจสิ่งแวดล้อม อยาก رؤ้อยากเห็น และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามขั้นพัฒนาการ

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (Social Inter Personal Theory)

ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กำหนดขั้นของพัฒนาการจากพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคล และการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่ความมั่นคงปลอดภัย ซัลลิแวนแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น คือ วัยทารก วัยเด็ก วัยเข้าโรงเรียน วัยก่อนวัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 2 ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยดังนี้ (Dinkmeyer and Dreikurs. 1963 : 150 - 151)

1) วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2 - 4 ปี เป็นระยะที่เด็กพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว และทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระ และกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้อะไรที่ทำให้เขาารู้สึกกังวล และสามารถจัดความวิตกกังวลนั้นได้

2) วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) อายุ 4 - 11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มรู้จักตนเอง และเห็นสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากคนอื่น เริ่มมีเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กจะแวดล้อมด้วยกลุ่มเพื่อน และมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อื่น ๆ นอกเหนือจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง เด็กได้ลองสำรวจและวิเคราะห์ตนเอง การแข่งขันชิงดี และการประนีประนอม เริ่มปรากฏให้เห็นทำให้เด็กรู้จักสถานะ และความเป็นตัวตนของเขาจากความสัมพันธ์ที่เขามีส่วนร่วมอยู่

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลเป็นผลจากการเรียนรู้ทางสังคมเช่นเดียวกับพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของบุคคลนอกเหนือจากพฤติกรรมสะท้อน โดยผ่านทางขบวนการสังคมทางสังคมประภคิต (Socialization) เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงหรือจากการสังเกตตัวแบบ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การอบรมสั่งสอนแนะนำ หรือการเป็นตัวแบบให้เด็กเลียนแบบโดยบุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ครู ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งแนวทางการอบรมสั่งสอนหรือปฏิบัติเป็นตัวอย่างของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เป็นไปตามการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคมซึ่งแตกต่างกันไป (Bandura. 1977 : 16) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์นั้น เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน คนส่วนใหญ่จะเรียนรู้จากตัวแบบโดยการสังเกตมากกว่าการเรียนรู้จากผลกรรมโดยตรง ดังนั้นการที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปจากผู้อื่น จะช่วยชี้แนะการกระทำของเขาได้ และยังช่วยป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตโดยมีตัวแบบ (Bandura. 1977 : 22 - 27)

3. ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ซีเฟลท์ (Secfeldt. 1980 : 7 - 11) ได้อธิบายถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี กล่าวได้ว่า เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กเห็นว่า ตนเป็นคนที่สำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียวแต่เริ่มสนใจผู้อื่นบ้าง แม้ว่าเด็กจะเล่นกับตนเองแต่ก็ชอบที่จะไปนั่งเล่นอยู่ข้าง ๆ ผู้อื่น แต่ไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นร่วมกับผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่แบ่งปัน ยังต้องการเอาใจใส่ ความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษ และเล่นกับเด็กอื่นที่มาอยู่ใกล้ ๆ เท่านั้น

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้นเด็กจะเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบชีวิตครอบครัว ซึ่งพบเห็นในชีวิตประจำวัน แต่โดยทั่วไปเด็กยังมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย เออะอะไม่ระมัดระวัง เกเร ยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่ม

เป็นผู้ช่วยที่ดี มีท่าทีแสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยน และการรอคอยให้ถึงรอบ
ของคุณเริ่มการแบ่งปันบ้าง

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความ
กระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้น จาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมี
เพื่อนที่ถูกต้องเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อน
ลดน้อยลง เพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็น
คล้ายตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พึงพอใจ ถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี กล่าวได้ว่า เป็นวัยที่เริ่มมีการประสาน
สัมพันธ์กับผู้อื่น ดังจะให้เห็นจากลักษณะการเล่นที่เปลี่ยนไป คือ เล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็น
เพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้จักกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตนเอง มีเพื่อนรักเป็นพิเศษ
เพียงคนเดียว ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรง พยายามจะเป็นที่หนึ่ง
ในการเล่นต้องการชนะ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินกว่าความสามารถของตน
ก็จะพยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตน

กรณี สุรรัตน์ (2523 : 7 - 13) ได้จำแนกพัฒนาการทางสังคมของเด็ก
ปฐมวัยในช่วงอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ไว้ดังนี้

อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กจะมีลักษณะสนุกที่ได้เล่นกับเด็กคนอื่น ต้องการมี
เพื่อนต้องการความรัก และยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

อายุ 4 ปี เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่เล่นนั้นอยู่กับกิจกรรมที่เขาสนใจ
เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนถูกต้อง การเล่นเป็นแบบสมมติ และใช้จินตนาการที่มีความหมายมาก
ขึ้นเรื่อย ๆ มีความกังวลห่วงใยต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย ต้องการ
ให้ผู้ใหญ่ปล่อยปละในบางครั้ง

อายุ 5 ปี มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานาน ๆ ชอบเล่นกับเพื่อน
ชอบเล่นแข่งขัน และมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อ
เห็นเด็กโตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือ และเรียกร้อง
ความชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ
หวงของเล่น

4. รูปแบบพฤติกรรมชอบสังคม

รูปแบบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย บางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมเริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัย ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว และรวมไปถึงสิ่งที่เด็กได้เห็นมาจากโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การแสดงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มูสเสน และคนอื่น ๆ (Mussen and others. 1990 : 458) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมชอบสังคมไว้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมถึงการปฏิบัติที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การเอาใจใส่ และการเห็นอกเห็นใจกัน พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจพื้นฐานของการร่วมมือ และการประสานงานกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่ง อุลลรันด์ เฟ็งสติดีย์ (2529 : 231) ได้จำแนกรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial Behavior) และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - Social Behavior)

4.1 พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมในทางบวกที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือหรือเอื้อเฟื้อต่อการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สังคมจัดขึ้นหรือสังคมได้รับอยู่เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้วจะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเอง และผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (รวีวรรณ แสงฉาย. 2533 : 363 - 364)

1) การเลียนแบบพฤติกรรม (Imitation) เด็กจะเลียนแบบเจตคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่เขาับถือและอยากจะเป็นเช่นนั้นบ้าง

2) การแข่งขันกัน (Rivalry) ความต้องการที่จะเด่นหรือดีกว่าเด็กคนอื่น ๆ จะปรากฏให้เห็นเมื่ออายุประมาณ 4 ปี โดยจะเริ่มให้เห็นจากการต้องการเด่นหรือดีกว่าในการเล่นเมื่อเด็กอยู่ในบ้านก่อนแล้ว จึงขยายออกมานอกบ้าน

3) ความร่วมมือ (Cooperation) เมื่อปลายอายุ 3 ปี การเล่นชนิดที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มเริ่มพัฒนาและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เด็กมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในการเข้าสังคมจากการเล่นเป็นกลุ่ม

4) ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เนื่องจากความเห็นอกเห็นใจนี้ต้องการความเข้าใจในความรู้สึกของคนอื่น ความเห็นอกเห็นใจจึงมีโอกาสดำเนินการได้เป็นครั้งคราว

เมื่อเด็กอายุ 3 ปี และหากเด็กได้เล่นกับเด็กอื่นมากเท่าใด โอกาสที่เด็กจะรู้สึกเห็นอกเห็นใจ จะค่อย ๆ เกิดขึ้น

5) ความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) เด็กจะต้องมีความสามารถที่จะสมมติตนเองเมื่ออยู่ในเหตุการณ์นั้น ความรู้สึกนี้จะต้องอาศัยจินตนาการ ความเข้าใจความรู้สึกนี้เด็กวัยก่อนเรียนน้อยคนที่จะรู้สึก

6) การยอมรับจากสังคม (Desire for Social Approval) เด็กวัยก่อนเรียนต้องการ การยอมรับจากเพื่อนที่ใกล้ชิดกันมากกว่าจากผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้พบว่า คนชนและพฤติกรรมที่ก่อกรวน จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

7) การแบ่งปัน (Generosity) เด็กวัยก่อนเรียนจะทราบได้จาก ประสบการณ์ว่าการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมก็คือการแบ่งปันสิ่งของที่ตนมีอยู่ โดยเฉพาะของเล่นให้แก่เพื่อน ซึ่งในการแบ่งปันนี้จะค่อย ๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือเห็นตนเอง เป็นศูนย์กลางของเด็ก

8) พฤติกรรมการอยู่ใกล้ชิดกัน (Attachment) เด็กจะได้รับ ประสบการณ์จากวัยทารกและวัยเด็กว่าความพึงพอใจนั้นมาจากความอบอุ่นและความใกล้ชิดที่แต่ละคนให้ซึ่งกันและกัน ความใกล้ชิดกันดังกล่าวจะขยายจากบ้านมายังโรงเรียน ครู เพื่อน และสิ่งของอื่นที่เด็กพอใจ

4.2 พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - social Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกว่าต่อต้าน ก้าวร้าว ทำลาย หรือคัดค้าน ซึ่งเป็นพฤติกรรมในทางลบที่ ทาไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนและผู้อื่น พฤติกรรมด้านสังคมนี้มีความสำคัญในการที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และปรับพฤติกรรมตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1) ความตึงตังต่อต้านคำสั่งของผู้ใหญ่ (Negativism) ความตึงตังต่อต้านนี้จะเกิดสูงสุดในเด็กอายุ 3 - 4 ปี แล้วจึงลดลง การแสดงออกของเด็กจะออกมา ในรูปของการต่อปากต่อคำ หรือแกล้งทำเป็นไม่ได้ยินหรือไม่เข้าใจคำขอร้องของผู้ใหญ่นั้น

2) ความก้าวร้าว (Aggression) จะเกิดมากในเด็กวัย 2 - 4 ปี แล้วจึงลดลงเช่นกัน การแสดงออกจะออกมาในรูปของการให้หิเคแหมแหมแปลก ๆ หรือใส่ร้ายคนอื่น

3) ชอบออกคำสั่งหรือทำตัวเป็นนาย (Ascendance) จะเริ่มราวอายุ 3 ปี และจะเพิ่มตามโอกาสที่เข้าสังคม เด็กหญิงจะชอบทำตัวเช่นนี้มากกว่าเด็กชาย

4) ความเห็นแก่ตัว (Selfishness) เด็กที่อยู่ในบ้านปกติจะเป็นคนที่เห็นแก่ตัวและถือตนเองเป็นใหญ่อยู่เสมอ เมื่อเด็กเข้าเรียนความเห็นแก่ตัวจะค่อย ๆ น้อยลง แต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะยังไม่เกิดขึ้น

5) การคิดถึงแต่ประโยชน์ตนเองเป็นใหญ่ (Egocentrism) ซึ่งก็คล้าย ๆ กับความเห็นแก่ตัว การคิดถึงแต่ตนเองจะค่อย ๆ ถูกแทนที่โดยความสนใจในเรื่องราวของบุคคลอื่น การเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับการที่เด็กได้ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด และขึ้นอยู่กับการที่เด็กต้องการที่จะให้ตนเป็นที่ยอมรับจากคนอื่นมากน้อยเพียงใด ถ้าต้องการจะให้คนอื่นยอมรับตนเองมากการคิดถึงแต่ตนเองจะลดลง

6) พฤติกรรมที่ขบถทำลาย (Quarreling) การระบายอารมณ์โกรธของเด็กก็คือการทำลายข้าวของที่ขวางหน้า ไม่ว่าสิ่งของนั้นจะเป็นของเขาหรือของคนอื่น ความโกรธมีมากเท่าใด พฤติกรรมที่ขบถทำลายจะมีมากขึ้น

7) ความไม่ชอบเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม (Sex Antagonism) เด็กวัยก่อนเรียนจะเล่นด้วยกันทั้ง 2 เพศ จนถึงอายุ 4 ปี หลังจากนั้นจะเล่นเฉพาะในเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน โดยเฉพาะเด็กชายหากยังคงเล่นอยู่กับเด็กหญิงอยู่อีกจะโดนล้อ เด็กชายบางคนจะแสดงออกโดยการเป็นปรปักษ์อย่างรุนแรงต่อเด็กหญิง เช่น ขอบล้อ ขอบแก้ม

พฤติกรรมทางสังคมที่เกิดกับเด็กทั้งพฤติกรรมชอบสังคม และพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและในโรงเรียน การเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ดีโดยการให้ได้พบเห็นแบบอย่างที่ดี และจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยให้กับเด็กจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ และปรับพฤติกรรมของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

5. แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคม

การสร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคม จะต้องเป็นการกระทำร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดี กล่าวคือ ต้องมีความเมตตากรุณา ความร่วมมือกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน เด็กจะเกิดการเลียนแบบที่ได้จากการกระทำเหล่านั้น นอกจากนั้นการดูแลเอาใจใส่อย่างมีคุณภาพกับเด็กก็มีส่วนช่วยสร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคมได้

ในการสร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็กนี้เป็นการให้โอกาสในการสร้างทัศนคติ หลักการ และกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาทางสังคม ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดทักษะในด้านการรับรู้และเข้าใจทางสังคมได้โดยที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง การที่ผู้ใหญ่เข้าไปเกี่ยวข้อง กับเด็กมากจนเกินไป ไม่ให้โอกาสแก่เด็กเลยเด็กจะมีพฤติกรรมชอบสังคมน้อยกว่าเด็กที่มีการเริ่มสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง และมีปฏิสัมพันธ์กันกับเพื่อน

ดังนั้นการร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน จึงมีความสำคัญ เกี่ยวข้องกันโดยตรงในการที่จะสร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคมให้แก่เด็กปฐมวัย (Honig and Wittmer. 1996 : 62 - 64)

การส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็กเพื่อนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ อาจทำได้ดังนี้ (ประมวล ดิคลินสัน. 2527 : 107)

1. กำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสม และต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลัง และกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศ การเรียนที่ดี การที่เด็กรู้ตารางกิจกรรมประจำวัน และสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำ จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบ และมีความรู้สึกมั่นใจ

2. การเสริมแรง การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ในการเสริมแรงพฤติกรรมชอบสังคมแก่เด็กปฐมวัย ควรใช้ คำพูดให้ชัดเจนว่า เด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไร คำชมเชยจากครูมีคุณค่าสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอาอย่างในบางครั้งอาจใช้ทำทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม

6.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม

จรรยา นาคะรัต (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของตัวแบบ สัญลักษณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ให้ดูจากตัวแบบจากเทปบันทึกภาพ ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ และพูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่สอง ดูตัวแบบจากเทปบันทึกภาพที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมไม่เอื้อเฟื้อ แต่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่สาม ให้ดูตัวแบบจากเทปบันทึกภาพที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรม

เอื้อเฟื้อ แต่ไม่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่สี่ ดูตัวแบบจากเทปบันทึกภาพที่ตัวแบบไม่แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ แต่ผู้สนับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่ห้า ไม่ได้ดูตัวแบบใด ๆ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สอง แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ โดยการบริจาคบัตรรางวัลที่ได้จากการเล่นเกมต่อภาพปริศนามากกว่านักเรียนในกลุ่มที่สาม กลุ่มที่สี่และกลุ่มที่ห้า โดยไม่มีความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อระหว่างนักเรียนกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สาม

ธีราพร กลุณานันท์ (2530 : 65 - 81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลองที่หนึ่ง เล่นกับกลุ่มอายุ 3 - 4 ปี กลุ่มทดลองที่สอง เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 4 - 5 ปี กลุ่มทดลองที่สาม เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 5 - 6 ปี ในสถานการณ์การเล่น 3 แห่ง คือ การเล่นเกมบล็อก การเล่นเกมพลาสติกสร้างสรรค์ และการเล่นเกมทลายเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลของเด็กให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์สูงขึ้นไปอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด

อรพรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 77 - 79) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป พบว่า การเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปส่งผลต่อพฤติกรรมทางด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เล่นแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กที่ได้รับประสบการณ์การเล่นทั้งสองแบบไม่แตกต่างกัน

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535 : 74 - 77) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ พบว่า พฤติกรรมที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ

ณัฐพร พงษ์สิงห์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ขวบ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย พบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม

วูด (Wood. 1977 : 4837) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของสังคมกับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนระดับอนุบาล โดยใช้เด็กอนุบาลในโรงเรียนเอกชน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร แยกเป็นเด็กชาย 15 คน และเด็กหญิง 10 คน ที่ใช้ภาษาพูดเดียวกัน และเป็นคนระดับกลางเหมือนกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือ การมีอำนาจในสังคมได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคนในช่วงที่เด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง คือ การเป็นผู้นำ และผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การแสดงความภาคภูมิใจต่อเพื่อน และการแสดงออกทั้งรักและเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กันคือ การประจบผู้ใหญ่เพื่อเป็นที่ยอมรับการใช้ผู้ใหญ่อำนาจ และการแข่งขันกับกลุ่มเพื่อน

บลาล็อก และคนอื่น ๆ (Blalock and others. 1984 : 172) ได้ศึกษาการสังเกตเด็กอนุบาล 2 ห้องเรียน จำนวน 36 คน ในขณะที่เด็กกำลังเล่นอย่างอิสระ และใช้รหัสพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ โดยใช้รหัสพฤติกรรมเด็ก (Child Behavior Code) ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบ

สอบถาม และทำนายสถานภาพในเด็กแต่ละคน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนการยอมรับทางสังคมมิติ (Socio Metric) ของเด็กกับการทำนายการยอมรับเพื่อนที่ถูกทำนาย และเด็กที่มีผลกระทบทางสังคมมิติสูง ตอบคำถามปลายเปิดน้อย และแสดงความรัก และความรู้สึกทางคำพูดกับเพื่อนน้อย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมแบบร่วมมือ

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องร่วมกันรับผิดชอบงานของกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะประสบผลสำเร็จได้เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน (Slavin. 1990 : 3)

2. ลักษณะและการจัดเด็กเข้ากลุ่มของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ลักษณะเด่นของการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะเน้นที่ความร่วมมือ ร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และความสามารถของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนควรจะทราบทักษะทางสังคมหรือกระบวนการกลุ่มในการที่จะทำงานร่วมกันเสียก่อน เช่น การยิ้ม การให้กำลังใจ การใช้สายตา การลูบหลัง เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Johnson and Johnson. 1990 : 29 - 33) การจัดเด็กเข้ากลุ่มในการเรียนรู้แบบร่วมมือ นั้น ควรจัดกลุ่มละ 2 - 5 คน แต่โดยทั่วไปนิยมจัดเด็กเข้ากลุ่ม ๆ ละ 4 คน (Brandt. 1990 : 8 - 11)

3. ส่วนสำคัญขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สาระสำคัญมากในความแตกต่างของการเรียนเป็นกลุ่ม ก่อนอื่นต้องกำหนดโครงสร้างให้นักเรียนรู้จักการพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมมือกันทำงาน ความร่วมมือของนักเรียนในกลุ่มขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือหรือการแบ่งปันกันระหว่างนักเรียนในกลุ่ม

ส่วนสำคัญขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้จากกลุ่มย่อย ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริง ประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้ (Johnson and Johnson. 1987 : 12 - 13)

1. นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกันอย่างแท้จริง มี 5 ประการ
 - 1.1 นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกันเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
 - 1.2 นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกันในการทำงาน
 - 1.3 นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยการใช้ไหวพริบของสมาชิกในกลุ่ม
 - 1.4 นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกันในบทบาทของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
 - 1.5 นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกันเพื่อรางวัลของสมาชิกในกลุ่ม
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันต้องการให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันอย่างแท้จริง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
3. ส่วนสำคัญขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ แต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบ สมาชิกในกลุ่มจะเกิดการเรียนรู้ได้จากข้อมูลที่ตนได้รับรับผิดชอบ จุดมุ่งหมายสูงสุดของการเรียนรู้ คือ การประสพผลสำเร็จของนักเรียน นักเรียนสามารถช่วยเสริมข้อมูลที่เหมาะสมได้
4. การเรียนแบบร่วมมือ ต้องการให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับทักษะของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยอย่างเหมาะสม การวางตัวของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องกลุ่ม และการอยู่ร่วมกันนั้นถ้านักเรียนไม่มีทักษะทางสังคม การเรียนรู้เป็นกลุ่มจะไม่ประสพผลสำเร็จ เพราะฉะนั้นนักเรียนต้องรู้ทักษะทางสังคมก่อน การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกทุกคนต้องรู้จักวิเคราะห์ขั้นตอนเพื่อช่วยเหลือกันให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อการทำงานจึงจะประสพผลสำเร็จ และดำรงรักษาไว้ในกลุ่ม

4. ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ (Johnson and Johnson. 1991 : 148 - 150)

1. ให้นักเรียนคิดว่ามีทักษะอะไรบ้างที่จำเป็นต้องมีเพื่อทำให้เกิดความร่วมมือกัน ถ้านักเรียนคิดไม่ออกครูต้องช่วยกระตุ้นหรือจูงใจให้กับนักเรียน
2. ช่วยอธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับทักษะ และแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมในลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งครูสามารถอธิบายได้ถึงสิ่งที่ครูสอนอยู่ อาจยกตัวอย่างแบบอย่างที่ดีในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบอย่างได้

3. สร้างสถานการณ์จำลองขึ้นเพื่อเป็นการฝึกหัดรูปแบบต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ จนกระทั่งนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4. นักเรียนทุกคนสามารถประเมินการปฏิบัติของตนเอง และสามารถแก้ไข ข้อบกพร่องได้ รวมถึงการจําแนกปัญหาต่าง ๆ การจําแนกความก้าวหน้าในด้านความเชี่ยวชาญ ในด้านการเรียนรู้ทักษะ เพื่อเปรียบเทียบกับการปฏิบัติจริงกับมาตรฐานของการปฏิบัติที่ต้องการ ข้อมูลย้อนกลับนี้อาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการได้มาซึ่งทักษะต่าง ๆ ถ้าข้อมูลย้อนกลับ มีความรวดเร็ว เฉพาะเจาะจง และอธิบายได้มากเพียงไรก็จะช่วยในการพัฒนาทักษะมากขึ้น เท่านั้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับนักเรียนเพราะจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ทักษะ หลักเกณฑ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ข้อมูลย้อนกลับได้รับความสนใจ คือ การได้รับรางวัลหรือ คำชมเชยจากความสามารถในการเรียนรู้ทักษะอย่างเชี่ยวชาญ ซึ่งนักเรียนมักจะมีทักษะ ต่าง ๆ นั้นไปใช้ และนักเรียนคนอื่น ๆ ก็จะเลียนแบบพฤติกรรมของบรรดาผู้ที่ได้รับรางวัล เหล่านั้น นอกจากวิธีดังกล่าวครูสามารถให้นักเรียนในกลุ่มร่วมมือกันให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกัน และกัน ในการปฏิบัติด้านทักษะด้วยตัวของพวกเขาเอง ซึ่งวิธีนี้ก็เป็วิธีที่ใช้ได้ผลวิธีหนึ่ง

5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพยายาม และอดุสาหะในการที่จะเรียนรู้และ ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ กระบวนการของการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับ ช่วงเวลาที่เริ่มต้นในเรื่องของการปฏิบัติ และแรงขับอื่น ๆ ของการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ ทักษะต่าง ๆ เกิดจากความอดุสาหะของนักเรียนเองเป็สิ่งจําเป็น นักเรียนต้องมีความอดทนที่ จะฝึกฝนทักษะนั้น ๆ

6. กำหนดสถานการณ์เพื่อพัฒนาทักษะ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้อย่างประสบผล สำเร็จ นักเรียนจําเป็นต้องมีประสบการณ์ที่เป็นการประสบความสำเร็จในเรื่องการพัฒนาทักษะ สัฒชาติภาพในการที่อยากจะเป็นคนเชี่ยวชาญทางด้านทักษะที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนเป็ตัวกระตุ้น ให้มีความพยายามในการที่จะเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

7. ทบทวนทักษะที่เกิดการเรียนรู้แล้วนำมาใช้ให้บ่อย ๆ จนรวมเป็ องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมของนักเรียน ทักษะใหม่ที่เกิดขึ้นต้องได้รับการรวมเข้ากับ องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมเดิมของนักเรียน ในขั้นตอนนี้เองที่การปฏิบัติในเรื่องทักษะนั้นได้ กลายเป็สิ่งที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ และในที่สุดก็เป็ไปโดยธรรมชาติ หลังจากนักเรียนได้ เรียนรู้และเกี่ยวพันกับทักษะต่าง ๆ ในเรื่องของการร่วมมือ การต่อสู้แข่งขัน และการทำงาน

เฉพาะบุคคลที่มีความอิสระในด้านความคิด และการกระทำ เป็นช่วงระยะเวลาอันพอสมควร นักเรียนจะมีความเชื่อว่า พฤติกรรมเป็นการตอบสนองตามธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่โครงสร้างที่มีเป้าหมาย โดยที่แทบจะไม่มีใครรู้ว่าได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ในการกระทำเช่นนั้น

8. จัดตั้งมาตรฐานของชั้นเรียนเพื่อเป็นการสนับสนุนถึงประโยชน์ของทักษะต่าง ๆ แม้ว่านักเรียนที่เก่งหรือมีความเชี่ยวชาญจะต้องการทักษะในด้านต่าง ๆ แต่พวกเขาจะไม่ใช้ทักษะเหล่านั้นถ้าพวกเขาคิดว่าพวกเขาไม่เหมาะสม และไม่ได้รับความช่วยเหลือสำหรับนักเรียนควรใช้อย่างเหมาะสม และคำพูดที่เปิดเผยของครูถึงสิ่งที่ครูคาดหวังในตัวนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในการที่จะไปถึงยังโครงสร้างต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมาย

5. ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

- 5.1 นักเรียนเกิดทักษะในการสื่อสาร การเข้าสังคม การเป็นผู้นำ ผู้ตาม
- 5.2 นักเรียนมีความนับถือในตนเอง เพราะได้ช่วยกันแก้ปัญหาของกลุ่ม
- 5.3 มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น
- 5.4 มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เนื่องจากทุกคนมีโอกาสประสบผลสำเร็จในการเรียน
- 5.5 ใฝ่ผลทางด้านจิตพิสัย เพราะนักเรียนสามารถอภิปรายตามที่ตนเองรู้สึกได้
- 5.6 นักเรียนที่เรียนอ่อนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทักษะกิจกรรม และประสบผลสำเร็จได้
- 5.7 ส่งเสริมด้านความคิด นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล และรู้จักใช้ความคิดอย่างรอบคอบ

5.8 ส่งผลทางด้านสุขภาพจิต เพราะนักเรียนรู้สึกว่า เขาได้รับการยอมรับ

5.9 ทำให้ให้นักเรียนในชั้นมีทัศนคติที่ดีต่อกัน

สุริย์ บาวเออร์ (2535 : 15) ได้เขียนเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง เช่น ในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย นอร์เวย์ อิสราเอล และมีนักการศึกษาได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกันระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนค่อนข้างสูงกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ ตัวอย่างผลการวิจัยของ โรเบิร์ต สลาวิน จากการวิจัย 38 เรื่อง พบว่า รายงานการวิจัย 33 เรื่อง แสดงถึงห้องเรียนที่เรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าห้องเรียนปกติ และ นีล เดวิดสัน พบว่า จากการทำวิจัยมากกว่า 70 เรื่อง มี 2 รายงานการวิจัยที่แสดงว่า ห้องเรียนปกติแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าห้องเรียนที่เรียนรู้แบบร่วมมือ นอกจากนี้หลาย ๆ โรงเรียนทั้งในชนบท และในเมือง ประเทศแคนาดา เยอรมันตะวันตก อิสราเอล ไนจีเรีย และสหรัฐอเมริกา ประสบผลสำเร็จโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ในระดับเกรด 2 จนถึงเกรด 12 (ประถม ศึกษปีที่ 2 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ภาษา เรียงความ การสอนอ่าน สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์

6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น

การเล่นเป็นแนวทางหรือวิธีการที่เด็กแปลและถ่ายทอด ความหมาย ความเข้าใจ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ออกมาเป็นการกระทำเพื่อให้ตนเองเรียนรู้ และให้ผู้อื่นรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมการเล่นของเด็กจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางความคิด ความเข้าใจ และสังคมของเด็ก (คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก. 2534 : 21 - 22) นอกจากนี้ การเล่นยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กผู้เล่นสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมใหม่ ซึ่งเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัว การเล่นไม่ได้ก่อให้เกิดความสนุกสนาน และทำให้ได้รับความพอใจเท่านั้น แต่สามารถปลูกฝังลักษณะนิสัยบางอย่างได้จากกิจกรรมการเล่น เช่น กล้าแสดงออก การแก้ปัญหา ชื่อสัตย์ อดทน เสียสละ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ราศี ทองสวัสดิ์. 2526 : 361 - 367)

การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งในวัยเด็ก เพราะธรรมชาติของเด็กจะชอบเล่น ซึ่งนอกจากจะสนองความต้องการทางจิตใจ คือ ความสนุกสนานแล้ว การเล่นยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก มีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และเชาวน์ปัญญา ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิถีทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ในการที่จะเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงความคิด และความเข้าใจ เพื่อให้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด (เขาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 10 ; Orlick. 1979 : 157)

นักจิตวิทยาหลายท่านสนใจการเล่นของเด็ก ได้พยายามอธิบายเกี่ยวกับการเล่นของเด็กด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (Millar. 1977 : 30 - 36 ; Tackett and Humsberger. 1981 : 157 - 159)

1. ทฤษฎีระบายพลังที่เหลือ (Surplus - Energy) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การที่เด็กเล่นเป็นเพราะเด็กมีพลังสะสมอยู่มาก จำเป็นต้องระบายออกโดยการเล่น กิจกรรมการเล่นของเด็กนั้นเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการตามปกติของเด็ก

2. ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinctive - Practice) การเล่นเป็นไปตามสัญชาตญาณ และเป็นเหมือนการเตรียมเด็กเพื่อเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ดังนั้นการเล่นจึงเป็นการฝึกหัดทักษะเกี่ยวกับสิ่งจำเป็นในชีวิตผู้ใหญ่

3. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic) ฟรอยด์ และอีริกสัน (Freud & Erickson) เน้นถึงความสำคัญของประโยชน์ที่เด็กได้รับการระบายความรู้สึก (Cathartic) โดยผ่านการเล่น และการที่เด็กเล่นจะทำให้เด็กได้แสดงความรู้สึกกังวลออกมา ซึ่งจะช่วยให้เด็กเอาชนะความกลัวต่อบุคคลหรือสิ่งของได้

4. ทฤษฎีความคิดความเข้าใจ (Cognition) เชื่อว่า การเล่นของเด็กจะเป็นวิธีการที่เด็กสำรวจสิ่งต่าง ๆ และซึมซับสิ่งนั้นเข้าไปในโครงสร้างของสติปัญญา ทำให้มีการปรับตัวด้านสติปัญญา ซึ่งทฤษฎีนี้แสดงให้เห็นว่า การเล่นสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา

5. ทฤษฎีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน (Enjoyment or Hedonic) เชื่อว่าการเล่นก่อให้เกิดความสนุกสนาน ตามทฤษฎีนี้กิจกรรมการเล่นใด ๆ จะไม่เกิด ถ้าผู้เล่นไม่รู้สึกสนุกสนาน

จากทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น จะเห็นได้ว่าการเล่นช่วยพัฒนาเด็ก 4 ด้าน ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเล่นยังให้ความสนุกสนาน และทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งเกิดจากการกระทำในขณะที่เล่น ฉะนั้นการเล่นจึงสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง .

7. ประเภทของการเล่น

เปียเจต์ (Piaget. 1962 : 110 - 113) ได้แบ่งประเภทของการเล่นออกเป็น 3 ประเภท ตามลำดับพัฒนาการของเด็กดังนี้

1. การเล่นเพื่อฝึกฝน (Practice Play) หรือการเล่นระดับสัมผัส (Sensorimotor Play) เป็นการเล่นของเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสของตนเป็นส่วนใหญ่ การเล่นนี้เป็นการจัดกระทำกับวัตถุ (Manipulation) และเป็นการค้นหา (Exploration) ด้วยประสาทสัมผัสของตน เช่น โดยการหยิบ จับ ลูบ คลำ ตี เคาะ ขว้าง ดูก กัด รื้อค้น เป็นต้น

2. การเล่นสัญลักษณ์ (Symbol Play) เป็นการเล่นโดยใช้ความคิดค้นของตน ซึ่งอาจเรียกว่า เป็นการเล่นตามจินตนาการหรือการเล่นสมมติ การเล่นแบบนี้เด็กจะใช้ความคิดของตนมากขึ้นในการพิจารณา สมมติสิ่งของ เช่น ให้อาหารตัวเองเป็นพ่อ แม่ เจ้าหญิง เจ้าชาย หรือเป็นสัตว์ต่าง ๆ ตามที่ต้องการ รวมทั้งสมมติสถานการณ์ขึ้นด้วย การเล่นชนิดนี้จะเริ่มเมื่ออายุ 2 ปี จนถึง 7 - 8 ปี

3. การเล่นเกม (Game with Rule) เป็นการเล่นของเด็กวัยเรียนเป็นส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มใช้กฎเกณฑ์ในการเล่นกับผู้อื่น อาจเป็นการเล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ เด็กอาจตั้งกฎเกณฑ์การเล่นขึ้นเอง และพยายามให้ทุกคนในกลุ่มยอมรับและปฏิบัติตามกฎนั้น ๆ เป็นการเล่นที่เด็กเริ่มคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น การเล่นชนิดนี้เริ่มเมื่ออายุ 4 ปีขึ้นไป โดยเริ่มจากการมีกติกาง่าย ๆ ก่อน

พาร์เทน (ธีระพร อวรรณโณ. 2526 : 344 - 346 ; อ้างอิงมาจาก Parten. 1932) ได้แบ่งการเล่นของเด็กแต่ละวัยตามพัฒนาการทางสังคมมี 6 แบบ ดังนี้

1. พฤติกรรมไม่เกี่ยวกับสังคม (Unoccupied Behavior) พฤติกรรมนี้แสดงออกโดยการเล่นที่เด็กไม่ได้เล่นกับใครหรือของเล่น แต่สนใจดูสิ่งหนึ่งสิ่งใดชั่วคราว เมื่อไม่มีสิ่งใดน่าสนใจสำหรับเด็ก ๆ ก็จะเล่นกับร่างกายตนเอง

2. การเล่นคนเดียวโดยเอกเทศ (Solitary Play) เด็กจะเล่นเพียงคนเดียว เล่นกับของเล่นที่ต่างจากเด็กอื่น ๆ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน ความสนใจของเด็กมุ่งอยู่ที่การเล่นของตนโดยไม่สนใจว่าเด็กอื่นทำอะไรอยู่บ้าง

3. ผู้เฝ้าดู (Onlooker) เด็กแสดงออกโดยใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเฝ้าดูเด็กอื่นเล่น เด็กอาจพูดกับเด็กอื่นที่ตนเฝ้าดูอยู่ ถามคำถาม ให้ข้อเสนอแนะ แต่ไม่ได้เข้าไปเล่นด้วยโดยตรง

4. การเล่นขนานกับเด็กอื่น (Parallel Play) เด็กเล่นเป็นเอกเทศ แต่สิ่งที่เลือกเล่นมาให้เด็กมาอยู่ท่ามกลางเด็กอื่น นั่นคือ เด็กเล่นกับของเล่นเหมือนเด็กอื่น แต่ไม่เกี่ยวข้องกับเด็กอื่น

5. การเล่นที่สัมพันธ์กับเด็กอื่น (Associative Play) เด็กเล่นกับเด็กอื่น มีการหยอเยิมและให้ เด็กทุก ๆ คนจะทำในสิ่งคล้าย ๆ กัน แต่ไม่ได้มีการแบ่งงานกันหรือจัดกิจกรรมให้เป็นระบบ เด็กแต่ละคนทำตามที่ต้องการ

6. การเล่นโดยร่วมมือกันหรือการจัดการเล่นเป็นระบบ (Cooperative or Organized Supplementary Play) เด็กเล่นในกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อทำสิ่งของบางอย่าง เด็กแสดงออกให้เห็นชัดว่า เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกของกลุ่ม เด็กจะแบ่งงานกันทำ มีบทบาทต่างกัน เด็ก 4 ปีขึ้นไป จะร่วมมือและเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ดี*

อุษา พิงธรรม (2535 : 21) กล่าวว่า การเล่นเกมแบบร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อเพื่อให้แก่เด็กวัยอนุบาลได้ เพราะลักษณะการเล่นเหมาะสมกับประเภท และพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งการเล่นเริ่มมีกฎเกณฑ์ เคารพกฎเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กได้ และได้อ้างถึง ออร์ลิก (Orlick) ที่กล่าวว่า การจัดการเล่น ควรที่จะให้ผู้เล่นทุกคนได้มีส่วนร่วม และยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เด็กไม่รู้สึกรอคอยในการเล่น แต่จะรู้สึกมีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้สึกร่วมในความสำเร็จเด็กจะพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับจากการเล่น ความกลัว และการถอนตัวจากการเล่นจะหมดไป การเล่นเกมแบบร่วมมือ ผู้เล่นทุกคนร่วมเล่นด้วยกันตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการเล่น เพราะฉะนั้นผู้เล่นจะต้องช่วยกันทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเล่น ต้องช่วยเหลือ แบ่งปัน เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ถ้าในการเล่นเกมใดเกมหนึ่งทำไม่ได้ไม่ตี เด็ก ๆ จะพยายามทำให้ดีในเกมใหม่ ไม่รู้สึกท้อแท้ ผิดหวัง

8. องค์ประกอบของการเล่นเกมแบบร่วมมือ

ออร์ลิก (อุษา พึ่งธรรม. 2535 : 20 -21 ; อ้างอิงมาจาก Orlick. n.d.) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็น 4 ประการ ที่จะช่วยให้การเล่นเกมแบบร่วมมือจืดว่าเป็นการเล่นที่ส่งเสริมพฤติกรรมสังคม ดังนี้

1. การร่วมมือ (Cooperation) ในการเล่นเกมแบบร่วมมือเด็กจะต้องมีความร่วมมือไว้ใจกัน และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทางบวก เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเล่นเกมแบบร่วมมือกัน เช่น การแบ่งปัน เข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น เห็นใจผู้อื่น และทำงานร่วมกับทุก ๆ คนได้ดี เด็กแต่ละคนจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยกัน เล่นด้วยกันตลอดเกมการเล่น โดยไม่ต้องมีใครต้องออกจากกลุ่มเพื่อคอยเล่นในเกมต่อไป ในการร่วมมือกันนี้ทำให้เด็กรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความภาคภูมิใจที่ช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายในการเล่น

2. การยอมรับ (Acceptance) เด็กทุกคนต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนในการเล่น ถ้าเด็กได้รับการยอมรับจะทำให้เด็กรู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่าต่อเพื่อน เด็กจะยินดีให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นยังทำให้เด็กมีความสุขในทางตรงกันข้ามเด็กที่ถูกเพื่อนต่อต้านหรือปฏิเสธ จะทำให้เด็กรู้สึกตนเองด้อยคุณค่า หมดความภาคภูมิใจในตนเอง ในการเล่นเกมแบบร่วมมือนี้ เด็กทุกคนจะยอมรับซึ่งกันและกัน มีส่วนในการช่วยทำให้เกิดความสำเร็จ

3. การมีส่วนร่วม (Involvement) จะช่วยทำให้เด็กรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของรับผิดชอบ และพอใจในการกระทำร่วมกัน เด็กที่ถูกละเลย ทอดทิ้ง หรือจากัดการกระทำจะรู้สึกตัดขาดจากการมีส่วนร่วม จึงทำให้เด็กไม่ยอมเล่นในครั้งต่อไป

4. ความสนุกสนาน (Fun) สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจในการเล่น และช่วยจูงใจให้เด็กอยากเล่นก็คือ ความสนุกสนาน ถ้าเล่นแล้วไม่สนุกเด็กจะไม่อยากเล่นในการเล่นแบบร่วมมือ เด็กจะมีอิสระที่จะเล่นหรือไม่เล่นเมื่อไหร่ก็ได้ และสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ ถึงแม้เด็กจะท้อใจพลาก็ได้รับการช่วยเหลือ

9. การเล่นแบบร่วมมือกับพฤติกรรมชอบสังคม

9.1 เป้าหมายของพฤติกรรมชอบสังคมที่ควรต้องเน้น ประกอบด้วย

(Wittmer and Honig. 1994 : 4)

1. แสดงให้เห็นถึงความเห็นใจ ความกรุณา การช่วยเหลือ และการแบ่งปันอาหารหรือของเล่นให้กับเพื่อนคนอื่น ๆ
2. แสดงให้เห็นชัดเจนเกี่ยวกับคำ การใช้คำพูด และการสัมผัส การอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลที่เกิดความลำบาก การบริจาคสิ่งของให้กับเพื่อนคนอื่น ๆ ที่ด้อยกว่า
3. แสดงให้เห็นถึงความห่วงใย การตอบสนองต่อทักษะของบุคคลอื่น ๆ
4. แสดงให้เห็นถึงความรักและการประสานความร่วมมือ หรือการทำงานที่ไม่บกพร่อง ในการเล่นกับคนอื่น ๆ

9.2 สิ่งที่สร้างเสริมพฤติกรรมชอบสังคมได้ คือ (Wittmer and Honig.

1994 : 5 - 6)

ครูสอนพฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็กได้ โดยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ๆ ในกลุ่ม จากการประสานความร่วมมือกับเพื่อนในการเล่น ให้เด็กมีการแบ่งปันและเป็นห่วงเพื่อนในกลุ่มด้วย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นพัฒนาการชอบสังคมในเด็กปฐมวัย

1. การเน้นให้เด็กได้เห็นคุณค่าและต้องการความเห็นใจจากคนอื่น ๆ
2. ให้เด็กได้เห็นรูปแบบของพฤติกรรมชอบสังคมที่ดี
3. ให้เด็กได้ตั้งชื่อและพิสูจน์พฤติกรรมชอบสังคม และพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคม
4. ให้เด็กทุกคนมีพฤติกรรมทางสังคมในทางบวก
5. พฤติกรรมชอบสังคมเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอนจากการเอาใจใส่และให้กำลังใจกับเด็กปฐมวัย

วิธีการสร้างพฤติกรรมชอบสังคม อาจทำได้โดยการกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออก การแก้ปัญหา ความมีเหตุผล และการฝึกหัดที่ดี โดยเฉพาะการใช้วิธีการเล่นเกมแบบร่วมมือที่ อูซา ฟิงชธรม (2535) ได้เสนอไว้ในการทำงานวิจัย เรื่อง ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กอนุบาล

9.3 การช่วยย้ให้เด็กมีพฤติกรรมชอบสังคม ทำได้โดยส่งเสริมให้เด็กเล่นเกมแบบร่วมมือ กระทำได้โดย (Honig and Wittmer. 1996 : 62 - 66)

1. ความเอาใจใส่ดูแลของครูต่อการจัดกิจกรรมการร่วมมือที่เต็มไปด้วยความเมตตา ความเอื้อเฟื้อ
2. ครูที่จัดกิจกรรมต้องเน้นถึงการร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันกัน
3. การสอนถึงเกมต่าง ๆ ที่ต้องมีการร่วมมือกัน และการแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และกีฬาต่าง ๆ
4. สิ่งสำคัญของการจัดเกมให้กับเด็กคือ เกมต้องช่วยย้ให้เด็ก ๆ มีการร่วมมือ และประสานงานกันทุก ๆ วัน และช่วยแก้หรือคลี่คลายข้อขัดแย้งได้อย่างสันติ
5. การจัดเตรียมพื้นที่ว่าง และมีการเล่นกับอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดการการเล่นที่มีความร่วมมือ และประสานงานกัน
6. ในการเล่นแบบร่วมมือนั้น เด็กจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันเพราะ เป็นพื้นฐานด้านการขอเข้าสังคมให้กับเด็กได้

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมแบบร่วมมือ

10.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมแบบร่วมมือ

อูซา ฟิงชธรม (2535 : 42) ได้ศึกษาผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กอนุบาล อายุระหว่าง 4 - 5 ปี จากผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มทดลองที่เล่นเกมแบบร่วมมือ มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มทดลองที่เล่นเกมแบบร่วมมือ มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อสูงกว่ากลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มทดลองที่เล่นเกมแบบร่วมมือ มีพฤติกรรมเอื้อเพื่อภายหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ อยู่ในระดับคงที่

10.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมแบบร่วมมือ

ออร์ลิก (อุษา พึ่งธรรม. 2535 : 40 ; อ้างอิงมาจาก Orlick. n.d.) จากการศึกษาผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนั้นในเด็กประถม และ เด็กอนุบาล พบว่า การเล่นเกมแบบร่วมมือส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ เช่น การแบ่งปัน การร่วมมือ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

นิคม ทาแดง (2526 : 229 - 230) ได้ให้ความหมาย และความสำคัญของการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนไว้ว่า เป็นการจัดวัสดุ อุปกรณ์ และสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กปฐมวัยประกอบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ เพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ในทางเสริมสร้างความพร้อมและพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่า ระดับอนุบาล ประถม มัธยมหรืออุดมศึกษา มักจะพิถีพิถันและให้ความสำคัญของประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่ การเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตจริงส่วนใหญ่ก็เกิดขึ้นจากประสบการณ์นอกห้องเรียน โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ธรรมชาติของเด็กวัยนี้มีความสนใจที่จะเล่น และประกอบกิจกรรมนอกห้องเรียนมากกว่าในห้องเรียน การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนต้องป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้กับเด็ก เพราะเด็กยังไม่สามารถที่จะป้องกันตนเองได้

เบรห์ม (Brehm. 1969 : 19) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนนอกห้องเรียนว่า ไม่ใช่ส่วนเกินหรือส่วนต่อเติมนอกเหนือไปจากแผนการศึกษา แต่ควรเป็นวิธีการนำไปสู่จุดประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการ ในขณะที่แผนการศึกษาจะกลายเป็นมวลประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งเพิ่มความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิตเด็ก ประสบการณ์ทั้งหมดของเด็กในโรงเรียนจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ต่อไป

จากความหมายและความสำคัญอาจสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นการจัดวัสดุ อุปกรณ์ และสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ และมีวิธีการที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ของการศึกษานั้น การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนต้องป้องกันอุบัติเหตุ และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยได้

2. การจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมนั้นต้องคำนึงว่า กิจกรรมชนิดใดที่เด็กจะมีความสนใจทำได้นาน ดังตัวอย่างเช่น กิจกรรมการเล่นเด็กจะทำกิจกรรมได้นาน เพราะเด็กปฐมวัยชอบเล่นอยู่ตลอดเวลาซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก และขาดไม่ได้เลย การเล่นจะมีประโยชน์กับเด็ก เพราะนอกจากได้รับความพอใจแล้ว เด็กจะได้เรียนรู้และพัฒนาจากการเล่นได้มากมาย เช่น เรียนรู้โครงสร้างของสังคม ช่วยให้ปรับตัวเข้ากับกลุ่มการเล่นร่วมกันกับเพื่อน ๆ ช่วยให้เด็กค่อย ๆ เรียนรู้การมีความอดทน มีความเอื้อเฟื้อเพื่อแม่ต่อผู้อื่น รู้จักการเสียสละ เป็นการช่วยให้เกิดการก่อตัวของจริยธรรมในจิตใจของเด็กได้เป็นอย่างดี พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ ระบายอารมณ์ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม กิจกรรมที่จัดให้เด็กวัยนี้จึงเป็นการเล่นที่หมายรวมถึงการเล่นตามมุมเล่นในห้องเรียน การเล่นนอกห้องเรียนหรือรวมเรียกว่าเป็นการเล่นในร่มและกลางแจ้งนั่นเอง (ราศี ทองสวัสดิ์. 2531 : 91 - 92)

การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนได้แยกเป็นสองส่วนคือ ในร่มและกลางแจ้ง คำว่า "ในร่ม" หมายถึง บริเวณนอกห้องเรียน แต่อยู่ใต้ชายคา อาจเป็นตามระเบียงหรือศาลา ส่วนคำว่า "กลางแจ้ง" หมายถึง บริเวณนอกชายคาออกไป แต่ไม่ได้หมายถึงกลางแจ้งแดด เพราะกิจกรรมสำหรับเด็กควรต้องมีร่มเงา เช่น ใต้ต้นไม้ เป็นต้น (ภรณ์ ชุรุตันนะ. 2535 : 122)

3. ประสบการณ์และวิธีจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

ประสบการณ์นอกห้องเรียนเป็นสถานการณ์ที่จัดขึ้นหรือแทรกอยู่กับสถานการณ์อื่น เพื่อเราให้เกิดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้สึกมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักสิทธิและหน้าที่ มีความเอื้อเฟื้อ สามารถเล่นและทำงานร่วมกันได้ดี

ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน จะเน้นการทำงานเป็นหมู่คณะ กำหนดกติกาแทรกไว้ในการเล่น และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ นอกห้องเรียน ตลอดทั้งการร่วมในกิจกรรมจริงของสังคม (นิคม ทาแดง. 2526 : 255)

4. การเตรียมสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

การเตรียมสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เริ่มวางแผนและเตรียมการจากสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีความจำเป็นที่ต้องจัดเตรียมเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จจากการเล่น และประสบการณ์ที่ได้รับ การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนครูต้องมีการวางแผน และการเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และต้องดูแลความปลอดภัยให้กับเด็กไม่ให้เสี่ยงต่ออันตรายได้ เมื่อจัดเตรียมการเล่นนอกห้องเรียนแล้วครูต้องจำให้ได้ว่า เตรียมการเล่นอะไร ตามด้วยความรู้สึกที่ปลอดภัยของเด็ก และการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้กับเด็ก

การคำนึงถึงผลที่ปรากฏเกี่ยวกับประสบการณ์การเล่นนอกห้องเรียนมีค่ามากสำหรับเด็ก และพื้นที่ที่เด็กต้องการ ความสนใจที่จริงจังของผู้ใหญ่ รวมถึงการเข้าใจถึงคุณภาพการเล่นนอกห้องเรียน จาก และบทบาทของผู้ใหญ่ในการเตรียมเพื่อการเล่นนอกห้องเรียน สามารถช่วยให้จัดสภาพแวดล้อม และเหตุการณ์ทางบวกต่อเด็ก (Henniger. 1994 : 10 - 14)

5. บทบาทของการจัดสภาพการเล่นนอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์

ประกอบไปด้วย 4 ประการ คือ (Henniger. 1994 : 10 - 14)

- 5.1 เด็กต้องมีโอกาสเล่นเพื่อสุขภาพ การพูด
- 5.2 การเล่นนอกห้องเรียนต้องเป็นการเตรียมการศึกษาให้กับเด็ก
- 5.3 การเล่นนอกห้องเรียนที่ดีต้องคำนึงถึงพื้นที่ และความสามารถที่จะนำเสนอ

การเล่นแต่ละชนิดนอกห้องเรียน

- 5.4 การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับวัสดุที่

เตรียมมา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมนอกห้องเรียน

6.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

กฤษฎา บุญคุ้ม (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และเจตคติสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยการสำรวจสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสำรวจสิ่งแวดล้อม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละด้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเกิดเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สติโส ชะนะกุล (2538 : 70) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

แพค (Pack. 1976 : 4233-A) ได้เปรียบเทียบการสอนตามจุดประสงค์ด้านความคิดความเข้าใจในสถานการณ์ 3 อย่าง คือ การสอนในห้องเรียน การสอนนอกห้องเรียน และการผสมผสานระหว่างการสอนในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การสอนนอกห้องเรียนมีคะแนนความคิดความเข้าใจเฉลี่ยหลังการสอนมากขึ้น ส่วนอีก 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยหลังการสอนสูงขึ้น แต่ไม่มากเท่ากับกลุ่มที่ได้รับการสอนนอกห้องเรียน จะเห็นได้ว่า การสอนนอกห้องเรียนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพได้

เบคเกอร์ (Becker. 1978 : 4568-A) ได้ศึกษาผลการใช้ประสบการณ์นอกห้องเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักเรียนระดับ 6 จะมีนัยสำคัญหรือไม่ระหว่างเด็กที่เรียนโดยใช้

ประสบการณ์นอกห้องเรียนและการเรียนในห้องเรียนปกติอย่างเดียว ทว่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม โดยมีการทดสอบก่อนทดลองและหลังการทดลองในความคิดรวบยอด 5 ประเด็น คือ สิ่งแวดล้อม ความเป็นอิสระ การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ มลภาวะ ผลกระทบของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม จากการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ 2 ประเด็น คือ การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญระหว่างเด็กผู้หญิงในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเด็กผู้ชายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในความคิดรวบยอด 2 ประเด็น คือ มลภาวะ และผลกระทบของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา นั้น เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ และยังปลูกฝังพฤติกรรมชอบสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ การช่วยเหลือ ความร่วมมือ และการเอื้ออาทร ให้แก่เด็กปฐมวัยได้ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อให้การเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน เป็นประโยชน์ในการพัฒนาพฤติกรรม การเข้าสังคมของเด็ปฐมวัย ให้มีพฤติกรรมชอบสังคมที่พึงประสงค์ต่อไป

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน จะมีพฤติกรรมชอบสังคมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียนจะมีพฤติกรรมชอบสังคมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนจะมีพฤติกรรมชอบสังคมภายหลังการทดลองแตกต่างกันกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลอง และวิธีดำเนินการทดลอง
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 433 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

1. จับสลากห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มา 1 ห้องเรียนจากจำนวน 10 ห้องเรียน
2. นำนักเรียนห้องที่จับสลากได้ มาจับสลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 16 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน แต่ละกลุ่มจะต้องมีจำนวนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จำนวนเท่า ๆ กัน ดังนี้

กลุ่มควบคุม จัดประสบการณ์การเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน

กลุ่มทดลอง จัดประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ประกอบด้วยแบบประเมิน 3 ชุด ดังนี้
 - ชุดที่ 1 การประเมินพฤติกรรมด้านความร่วมมือ และการช่วยเหลือ
จำนวน 10 ข้อ
 - ชุดที่ 2 การประเมินพฤติกรรมด้านการเอื้ออาทร จำนวน 6 ข้อ
 - ชุดที่ 3 การประเมินพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ เป็นแบบปฏิบัติการ
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นเกมนอกห้องเรียน ซึ่งจำนวนเป็น 2 แผน ได้แก่
 - 2.1 การเล่นเกมแบบร่วมมือ จำนวน 12 เกม จำนวนตามจุดประสงค์ของการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมแต่ละด้าน ได้ดังนี้
 - 2.1.1 พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 3 เกม
 - 2.1.2 พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ จำนวน 3 เกม
 - 2.1.3 พฤติกรรมด้านความร่วมมือ จำนวน 3 เกม
 - 2.1.4 พฤติกรรมด้านการเอื้ออาทร จำนวน 3 เกม
 - 2.2 การเล่นเกมแบบปกติ จำนวน 12 เกม จำนวนตามจุดประสงค์ของการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมแต่ละด้าน ได้ดังนี้
 - 2.2.1 พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 3 เกม
 - 2.2.2 พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ จำนวน 3 เกม
 - 2.2.3 พฤติกรรมด้านความร่วมมือ จำนวน 3 เกม
 - 2.2.4 พฤติกรรมด้านการเอื้ออาทร จำนวน 3 เกม

การสร้างและการหาคณาพของเครื่องมือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ประกอบด้วยแบบประเมิน 3 ชุด คือ
 - 1.1 การสร้างแบบประเมินชุดที่ 1 แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ด้านความร่วมมือ และการช่วยเหลือแบบประเมินมีลักษณะให้ระบายสีภาพวาดและตอบคำถาม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้
 - 1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม และเลือกพฤติกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ตามคานิยามศัพท์ ได้แก่ ความร่วมมือ และการช่วยเหลือ

1.1.2 ศึกษาหลักการและวิธีการในการให้เด็กนักเรียนระบายสีภาพวาดแบบร่วมมือกัน เพื่อออกแบบภาพวาดระบายสีให้กับนักเรียน

1.1.3 ศึกษาการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านความร่วมมือและการช่วยเหลือ จำนวน 10 ข้อ ใช้ตามหลังจากที่เด็กนักเรียนระบายสีภาพวาดแบบ 2 คนร่วมมือกันระบายเสร็จแล้ว

1.1.4 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบประเมินชุดที่ 1 แบบประเมินพฤติกรรมด้านความร่วมมือ และการช่วยเหลือ ให้คะแนน ดังนี้

2 คะแนน หมายถึง เด็กตอบคำถามที่แสดงพฤติกรรมชอบสังคมด้านความร่วมมือ และการช่วยเหลือ

ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

1 คะแนน หมายถึง เด็กตอบคำถามที่แสดงพฤติกรรมชอบสังคมด้านความร่วมมือ และการช่วยเหลือแต่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์

0 คะแนน หมายถึง เด็กไม่ตอบคำถามหรือไม่แสดงพฤติกรรมชอบสังคมด้านความร่วมมือ และการช่วยเหลือเลย

1.2 การสร้างแบบประเมินชุดที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการเอื้ออาทร

1.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม และเลือกพฤติกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ตามคานิยามศัพท์ ได้แก่ การเอื้ออาทร

1.2.2 สร้างรูปภาพสำหรับใช้ตั้งคำถาม เพื่อให้เด็กตอบ จำนวน 6 ภาพ เป็นรูปภาพที่แสดงพฤติกรรมด้านการเอื้ออาทร ตามเนื้องานดังนี้

1.2.3 สร้างคำถามประจำภาพที่แสดงถึงพฤติกรรม ความเห็นใจ ความเมตตาและความกรุณา ตามคานิยามศัพท์ที่ตั้งไว้

1.2.4 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบประเมินชุดที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมด้านการเอื้ออาทร ประเมินได้จากการให้เด็กตอบคำถามตามภาพ ให้คะแนนดังนี้

เด็กตอบถูกต้อง ให้ 1 คะแนน

เด็กตอบผิด ให้ 0 คะแนน

1.3 การสร้างแบบประเมิน ชุดที่ 3 แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ด้านความเอื้อเฟื้อ ดังนี้

1.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม และเลือกพฤติกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ตามคัมภีร์วินัยที่ได้แก่ความเอื้อเฟื้อ

1.3.2 สืบหาสิ่งที่เด็กชอบไปใช้เด็กชั้นอนุบาล 2 อายุ 5 - 6 ปี ในโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เลือกพบว่า เด็กเลือกสิ่งของโดยจัดอันดับความชอบได้ ดังนี้ 1. ชูกีส 2. มิสเตอร์นัท 3. แคลอรี 4. ทริบอร์ 5. คุณก้า เมื่อจัดอันดับสิ่งของที่เด็กชอบได้แล้วจึงนำไปใช้ในการประเมินพฤติกรรมของสังคมด้านความเอื้อเฟื้อได้

1.3.3 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบประเมินชุดที่ 3 แบบประเมินพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ประเมินได้จากการที่เด็กแบ่งปันของรางวัลให้แก่เพื่อนที่ไม่ได้รับการทดลองของรางวัล 1 ชิ้น มีความหมายเท่ากับ 1 คะแนน ไม่ให้ของรางวัลได้ 0 คะแนน โดยประเมินจากการแบ่งปันของ 5 อย่าง กำหนดจำนวนสิ่งของเพื่อให้เด็กหยิบอย่างละ 2 ชิ้น คะแนนที่ประเมินได้สูงสุดเท่ากับ 10 คะแนน และต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน

1.4 สร้างคู่มือประกอบคัมภีร์แนะนำวิธีการประเมินพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

1.5 นำคู่มือประกอบคัมภีร์แนะนำและวิธีการประเมินพฤติกรรมชอบสังคมที่สร้างขึ้นทั้ง 3 ชุด ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้วิธีการประเมินพฤติกรรมชอบสังคมมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับการนำไปใช้ประเมินพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังต่อไปนี้

อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา
สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยสงฆ์

อาจารย์วีรี เกียรติสกุล อาจารย์โรงเรียนอนุบาลลพบุรี

อาจารย์สายพิน ถาวรนนท์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา

1.6 ผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันตามเกณฑ์ 2 ใน 3 ว่า มีความเหมาะสม แต่ให้ปรับเรื่องของภาษาที่ใช้ใหม่มีความเหมาะสมกับเด็ก

1.7 นำคู่มือประกอบคำแนะนำและวิธีการประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน ทำการศึกษาวิธีการใช้คู่มือและวิธีการประเมินพฤติกรรมชอบสังคมร่วมกัน จากนั้นนำไปทดลองกับเด็กที่มีอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

1.8 นำวิธีประเมินพฤติกรรมชอบสังคมที่ตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนและการเล่นเกมแบบปกตินอกห้องเรียน โดยศึกษาแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.1 การสร้างเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนกับการสร้างเกมแบบปกตินอกห้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 สร้างเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียน โดยศึกษาหลักการของการเล่นเกมแบบร่วมมือ รูปแบบ วิธีการเล่นขั้นตอนการจัดกิจกรรม และคุณค่าของการเล่นเกมแบบร่วมมือ จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เลือกสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมการเล่นและจำนวนของเด็ก จากนั้นศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน

2.1.2 นำแบบร่วมมือนอกห้องเรียน จำนวน 12 เกม มาจำแนกตามจุดประสงค์ของการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมในแต่ละด้าน ดังนี้

1) พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย เกมบอลใส่ตะกร้า เกมสาริกาบ้อนเหยื่อ เกมห่วงดนตรี

2) พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย เกมจับคู่กระโดด เกมช่วยกันเก็บของใส่ตะกร้า เกมค้นหาเหยื่อ

3) พฤติกรรมด้านความร่วมมือ จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย เกมประคองบอล เกมบล็อกสหาย เกมครอบครวั

4) พฤติกรรมด้านการเอื้ออาทร จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย
เกมเลียนแบบกัน เกมถุงทูนหัว เกมไล่จับบิโปง

2.1.3 สร้างเกมแบบปกตินอกห้องเรียน โดยศึกษาหลักการของการ
เล่นเกมแบบปกติ รูปแบบ วิธีการเล่น ขั้นตอนการจัดกิจกรรมและคุณค่าของการเล่นเกมแบบปกติ
จากเอกสาร ตำรา เลือกล้อ อุปกรณ์ให้มีความเหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมการเล่นและ
จำนวนของเด็ก จากนั้นศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยที่กิจกรรม
นอกห้องเรียน

2.1.4 นำเกมแบบปกตินอกห้องเรียน จำนวน 12 เกม มาจำแนกตาม
จุดประสงค์ของการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมในแต่ละด้าน ดังนี้

1) พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย
เกมบอลใส่ตะกร้า เกมสาริกาป้อนเหยื่อ เกมห่วงดนตรี

2) พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย
เกมจับคู่กระโดด เกมช่วยกันเก็บของใส่ตะกร้า เกมค้นหาเหยื่อ

3) พฤติกรรมด้านความร่วมมือ จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย
เกมประคองบอล เกมบล็อกสหาย เกมครอบครัว

4) พฤติกรรมด้านการเอื้ออาทร จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย
เกมเลียนแบบกัน เกมถุงทูนหัว เกมไล่จับบิโปง

2.2 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่น เกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนและการเล่น
เกมแบบปกตินอกห้องเรียน รวมทั้ง เกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนกับเกมแบบปกตินอกห้องเรียน
ที่จำแนกตามจุดประสงค์ของการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมในแต่ละด้าน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นให้
ผู้เชี่ยวชาญตรวจให้คะแนนแล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นจำนวน 3 ท่าน คือ

อาจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน อาจารย์ประจำภาควิชา

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์สัมฤทธิ์

ชนาบูรณ์

ศึกษานิเทศก์ 9 ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

เด็กก่อนประถมศึกษา สำนักงาน

การประถมศึกษา อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา

2.4 นำนแผนการจัดกิจกรรมไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา อายุ 5 - 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความชัดเจนของคำสั่งขั้นตอนกิจกรรมในสภาพจริงแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้น จากผลการนำเกมนอกห้องเรียนทั้งสองแบบรวมทั้งแผนการจัดกิจกรรมไปทดลองใช้ พบว่า เด็กสามารถทำตามขั้นตอนของกิจกรรมได้เวลาเหมาะสม ต้องปรับปรุงความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในการสนทนาก่อนเล่นเกม

2.5 นำนแผนการจัดกิจกรรมและ เกมนอกห้องเรียนไปใช้ทดลองกับกลุ่มทดลองตามแผนการทดลองต่อไป

แบบแผนและวิธีการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasai Experimental Research) ใช้การทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design มีลักษณะการทดลอง ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249 - 250) ตามตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

เมื่อ ER แทน กลุ่มทดลอง

CR แทน กลุ่มควบคุม

X แทน การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน

- แทน การจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน

T₁ แทน การสอบก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเล่นทั้ง 2 แบบ

T₂ แทน การสอบหลังจากที่จัดกิจกรรมการเล่นทั้ง 2 แบบ

2. วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

1. พบผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการโรงเรียน เพื่อชี้แจงพร้อมอธิบายจุดประสงค์ และรูปแบบการวิจัย
2. พบครูประจำชั้น เพื่อชี้แจงรูปแบบของงานวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการลงมือปฏิบัติการทดลอง
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์
4. ทดสอบก่อนการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุด
5. การดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนต่อไปนี้
 - 5.1 กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดลองโดยได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง
 - 5.2 กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดลองโดยได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง
6. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุด
7. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

ตาราง 2 ตารางกำหนดการดำเนินการทดลอง

สัปดาห์ที่	วัน	เวลา 10.00 – 10.25 น.	เวลา 10.35 – 11.00 น.
1.	อังคาร	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
2.	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง

หมายเหตุ สัปดาห์ที่ 3 – 8 ดำเนินการทดลองสลับเวลาต่อจากสัปดาห์ 1 – 2 จนถึง สัปดาห์ที่ 8

ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการทดลองในแต่ละวันนอกจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยให้แล้ว กลุ่มตัวอย่างได้ทำกิจกรรมอื่น ๆ เหมือนกันทุกประการ

ตาราง 3 เปรียบเทียบขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเล่นเกมนอกห้องเรียน 2 แบบ

<p>กลุ่มทดลอง (การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน)</p>	<p>กลุ่มควบคุม (การจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน)</p>
<p><u>ขั้นเตรียม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม 2. แนะนำเกมกับอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการเล่นเกม 3. สนทนา และอธิบายการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน 4. พาเด็กออกไปบริเวณสนามหรือสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ 	<p><u>ขั้นเตรียม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม 2. แนะนำเกมกับอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการเล่นเกม 3. สนทนา และอธิบายการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน 4. พาเด็กออกไปบริเวณสนามหรือสถานที่ที่จัดเตรียมไว้
<p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้เด็กแบ่งกลุ่มกันเองตามความสนใจและลักษณะของวิธีการเล่น 2. แจกอุปกรณ์ และเริ่มให้เด็กเล่น แบบร่วมมือโดยครูเป็นผู้สังเกตการณ์เท่านั้น 3. ในขณะที่เด็กเล่นครูอาจแนะนำตามสถานการณ์เท่าที่จำเป็น จะไม่ใช่วิธีการสอน หรือการตัดสินใจของครู 	<p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้เด็กแบ่งกลุ่มกันเองตามความสนใจและลักษณะของวิธีการเล่น 2. ครูให้เด็กเล่นตามวิธีการและกติกาการเล่นที่กำหนด 3. ครูเป็นผู้ดำเนินการเล่นและควบคุมการเล่นโดยการชี้แนะและให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง

ตาราง 3 (ต่อ)

<p>กลุ่มทดลอง (การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน)</p>	<p>กลุ่มควบคุม (การจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน)</p>
<p>4. การเล่นเกมแบบร่วมมือของเด็กทุก กิจกรรม เด็กจะต้องร่วมมือกันขณะ เล่นเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ทุกคนเล่นด้วยกัน ช่วยเหลือกัน และจะ ไม่มีผู้แพ้หรือผู้ชนะ</p> <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กและครูช่วยกันสรุปถึงการแสดง พฤติกรรมชอบสังคมตามจุดประสงค์ 2. การประเมินประจำวัน โดยถามถึง ความรู้สึกต่อกิจกรรมและความสนใจ ในการแสดงพฤติกรรมชอบสังคมตาม จุดประสงค์ของกิจกรรม 	<p>4. การเล่นเกมแบบปกติของเด็กทุก กิจกรรม เด็กจะปฏิบัติตามคำสั่งและ เล่นตามกติกาที่กำหนด ทุกคนมีสิทธิ์ที่ จะเล่นในเกมนั้นไม่เท่ากัน มีผู้แพ้ และผู้ชนะ</p> <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กและครูช่วยกันสรุปถึงการ เล่นเกม ในแต่ละวัน 2. การประเมินประจำวัน โดยถามถึง ความรู้สึกต่อกิจกรรม และความสนใจ ในการแสดงพฤติกรรมชอบสังคมตาม จุดประสงค์ของกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคม ทั้ง 3 ชุด ไปทดสอบเด็กปฐมวัยที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นการทดสอบก่อนการทดลอง
2. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยทำการสอนเองทั้ง 2 กลุ่ม คือ ทั้งกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

3. หลังการทดลองนำแบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคมทั้ง 3 ชุด ไปทดสอบเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อนำคะแนนไว้วิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนพฤติกรรมชอบสังคมของผู้รับการทดลองกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวนเป็นก่อนทดลอง และหลังทดลอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความแปรปรวนคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 77)

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ s^2 แทน เป็นความแปรปรวนของคะแนน
 $\sum X$ แทน เป็นผลรวมคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน เป็นผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลัง
 N แทน เป็นจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (- Coefficient) หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัดประเมินพฤติกรรมชอบสังคม (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

4. นำค่าเฉลี่ยมาวิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมชอบสังคมในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้สูตร t - test Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D แทน เป็นความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
 N แทน เป็นจำนวนคู่

5. นำค่าเฉลี่ยมาวิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมชอบสังคม ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร t-test for Independent Sample (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 101)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

โดย df = $n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ \bar{x}_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
\bar{x}_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลอง
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มควบคุม
s_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลอง
s_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
t	แทน	อัตราส่วนวิกฤตที่พิจารณาจากค่าตาราง
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
กลุ่มทดลอง	แทน	เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน
กลุ่มควบคุม	แทน	เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน และการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน ซึ่งได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S ²	t
กลุ่มทดลอง	16	14.75	11.00	1.60
กลุ่มควบคุม	16	12.93	9.52	

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมชอบสังสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียนและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 5 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียนก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

การประเมิน	N	\bar{X}	S ²	t
ก่อนการทดลอง	16	14.75	11.00	16.78**
หลังการทดลอง	16	24.50	8.93	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า พฤติกรรมชอบสังสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียนก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

การประเมิน	N	\bar{X}	S ²	t
ก่อนการทดลอง	16	12.93	9.52	10.65**
หลังการทดลอง	16	16.81	10.16	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า พฤติกรรมชอบสังคมนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมนของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S ²	t
กลุ่มทดลอง	16	24.50	8.93	6.44**
กลุ่มควบคุม	16	16.81	10.16	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมชอบสังคมนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางแก่ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เด็กระดับปฐมวัยได้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเล่นแบบ ร่วมมือ นอกห้องเรียน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการเล่นแบบร่วมมือ และการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน จะมีคะแนนพฤติกรรมชอบสังคมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียนจะมีคะแนน พฤติกรรมชอบสังคมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนจะมี คะแนนพฤติกรรมชอบสังคมภายหลังการทดลองแตกต่างกันกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้าประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 16 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคัม ทั้ง 3 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน
3. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. พบผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการโรงเรียน เพื่อชี้แจงพร้อมอธิบายจุดประสงค์ และรูปแบบการวิจัย
2. พบครูประจำชั้น เพื่อชี้แจงรูปแบบของงานวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการลงมือปฏิบัติการทดลอง
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์
4. ทดสอบก่อนการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคัม ทั้ง 3 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน
6. เมื่อการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้ ประเมินพฤติกรรมชอบสังคัมกับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะได้รับการประเมินเหมือนกับการทดลอง เพียงแต่เปลี่ยนจากการระบายสีภาพสัตว์เลี้ยงเป็นรูปภาพสัตว์ป่า แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent
3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent
4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน และการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน โดยใช้สูตร t-test for Independent Samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมภายหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมภายหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนและการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน กับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม

การเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมนแตกต่างกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียนมีพฤติกรรมชอบสังคมนภายหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เพราะการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนและการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียนเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กที่เป็นผู้เล่นเกมสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมนได้ในกลุ่มเพื่อน ดังนั้นการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน และการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียนนั้น ไม่เพียงแต่ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน และทำให้เด็กได้รับความพึงพอใจเท่านั้น แต่สามารถปลูกฝังลักษณะของพฤติกรรมชอบสังคมนให้กับเด็กปฐมวัยได้ นอกจากนี้ กิจกรรมทั้งสองแบบ ยังเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ ทำให้เด็กปฐมวัยได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน โดยเฉพาะการเล่นจะทำให้ลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลดลง ซึ่งทำให้เด็กเริ่มเข้าใจ และยอมรับว่าผู้อื่นมีความแตกต่างไปจากตน การที่เด็กได้เล่นด้วยกัน จะทำให้เด็กเรียนรู้ปฏิริยาของเพื่อน ๆ เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น (Shantz. 1983 : 6 - 12) จึงทำให้เด็กมีพฤติกรรมชอบสังคมนเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้ภายหลังจากการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน และการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมนแตกต่างกันกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะ

2.1 ลักษณะของการเล่นแบบร่วมมือ มีลักษณะการยอมรับซึ่งกันและกัน มีการร่วมมือกัน เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้สำเร็จตามจุดประสงค์และมีการช่วยเหลือกัน เด็กทุกคนในกลุ่มมีความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองได้มีส่วนร่วมในความสำเร็จของแต่ละเกม ซึ่งผลของการเล่นจะทำให้เด็กรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง (Self Esteem) และเป็นการช่วยทำให้เด็กเข้าใจตนเอง รู้จักตนเอง (Self Concept) ดีขึ้น (Orlick. 1981 : 54 - 63) การรู้จักตนเองของเด็กปฐมวัยจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมชอบสังคมน เช่น การช่วยเหลือ การเอื้ออาทร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการร่วมมือ นอกจากนั้นการจัดให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์แบบร่วมมือกัน จะช่วยให้เด็กเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี และสามารถแสดงพฤติกรรม

ที่สังคมต้องการได้ เช่น การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การเอื้ออาทร เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เด็กที่ได้รับการเล่นเกมแบบร่วมมือจะสามารถเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของผู้อื่น และของตนเองมากขึ้น มีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี เข้าใจและสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันได้ (Perry. 1984 : 240) การเล่นเกมแบบร่วมมือยังช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยได้ เพราะผู้เล่นทุกคนได้มีส่วนร่วม และเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ในการที่จะทำให้กลุ่มของตนพบความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เด็กไม่รู้สึกวิตกกังวลในขณะที่เล่น แต่จะรู้สึกว่ามีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้สึกร่วมในความสำเร็จนั้น เด็กจะพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับจากการเล่น ความกลัว และการถอนตัวจากการเล่นจะหมดไป ผู้เล่นทุกคนเล่นด้วยกันตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการเล่น เพราะฉะนั้นเด็กทุกคนในกลุ่มจึงช่วยกันทำให้การเล่นบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีการช่วยเหลือ แบ่งปัน เสียสละ เมื่อประโยชน์ของส่วนรวม ถ้าเกมใดเกมหนึ่งทำได้ไม่ดี เด็ก ๆ จะพยายามทำให้ดีในเกมใหม่ ไม่รู้สึกท้อแท้ ผิดหวัง นอกจากนี้การเล่นแบบการเล่นแบบร่วมมือยังมีลักษณะของการเล่นที่แตกต่างไปจากการเล่นแบบปกติ คือ การเล่นประเภทนี้จะไม่มีผู้แพ้หรือชนะ ซึ่งสิ่งนี้กล่าวไว้ข้างต้นจะส่งผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยได้ (Orlick. 1981 : 426 - 429) ส่วนการเล่นที่มีผู้แพ้ และผู้ชนะทำให้เกิดผลเสียต่อผู้เล่นคือ การชนะในครั้งหนึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้เด็กต้องการชนะอีกในการเล่นครั้งต่อไป เด็กมุ่งที่จะทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้ชัยชนะในการแข่งขัน ไม่ได้นึกถึงประโยชน์อย่างอื่น เช่น มิตรภาพที่จะเกิดขึ้นภายในกลุ่ม เด็กจะเป็นคนเห็นแก่ตัว พอใจที่จะเห็นผู้อื่นพ่ายแพ้ผิดหวัง การเป็นผู้แพ้จะทำให้เด็กไม่ชอบการเล่นที่มีการแข่งขัน เพราะรู้สึกว่าการพ่ายแพ้ทำให้ตนเองอับอายเสียความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง เด็กจึงเกิดพฤติกรรมชอบสังคมได้น้อยกว่าการเล่นแบบร่วมมือ

2.2 การจัดเด็กเข้ากลุ่มเพื่อเล่นเกมแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน ควรจัดตามความต้องการของเด็กกลุ่มละ 2 - 5 คน แต่โดยทั่วไปนิยมให้เด็กเข้ากลุ่ม ๆ ละ 4 คน โดยลักษณะธรรมชาติของการเล่นเกมแบบร่วมมือเด็กต้องเล่นร่วมกันอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ซึ่งในการวิจัยนี้กำหนดให้เล่นร่วมกันอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป เช่นกัน และในบางกิจกรรม อาจต้องรวมกลุ่มเป็น 4 คน 8 คน หรือ 16 คน ซึ่งการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เด็กจะเกิดการเรียนรู้ในการทำให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริง เพราะเด็กจะได้เรียนรู้จักการช่วยกันสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันรู้จักบทบาทหน้าที่ที่ตนจะต้องรับผิดชอบในกลุ่ม ร่วมแรงร่วม

ใจในการที่จะทำให้งานประสบผลสำเร็จร่วมกัน ส่วนสำคัญขั้นพื้นฐานของการเล่นเกมแบบร่วมมือก็คือ ต้องการให้เด็กทราบเกี่ยวกับทักษะของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยอย่างเหมาะสม การวางตัวของเด็กในการเรียนรู้เรื่องกลุ่ม และการอยู่ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือกัน จะทำให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงานดังนั้นกลุ่มจึงประสบผลสำเร็จ และสามารถดำรงรักษาความเป็นกลุ่มของตนไว้ (Johnson and Johnson. 1987 : 12 - 13) ดังนั้นการที่เด็กได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยจึงมีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยด้วย กล่าวคือ เด็กจะได้มีโอกาสเรียนรู้การปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้ว่าคนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความคิดเห็น ความรู้สึกทางอารมณ์ และจิตใจ บุคลิกภาพ ความสามารถ และความสนใจ ทำให้คนเรามีความขัดแย้งกันอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยเด็กจึงต้องเรียนรู้บทบาทของตนในกลุ่ม รู้จักการประนีประนอม เพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มจนทำให้กลุ่มสร้างผลงานให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน (Slavin. 1990 : 3) เด็กจึงเกิดประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากการทำกิจกรรมอยู่ร่วมกัน เด็กรับรู้และเข้าใจเพื่อนในกลุ่ม และเรียนรู้การสร้างพฤติกรรมที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน เด็กจึงสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข

2.3 ในการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน ที่จัดให้เด็กปฐมวัยได้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือนี้ ครูก็มีความสำคัญในการช่วยสนับสนุนหรือช่วยลดพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กได้ เพราะครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และต้องเห็นคุณค่าของกิจกรรมแบบร่วมมือ จากนั้นควรให้เวลาและโอกาสกับเด็กได้ฝึกการทำงานร่วมกัน การวัดพื้นที่ ตาราง กิจกรรมประจำวันก็มีส่วนในการที่จะช่วยสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยกัน ในการจัดอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นที่น่าสนใจเหมาะสมกับวันของเด็ก เป็นประเภทที่ให้โอกาสเด็กตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต้องใช้ร่วมกัน หรือให้เด็กสามารถช่วยเหลือกันได้จากวิธีการเล่นเกมนั้น ๆ สำหรับวิธีการเล่นเกมควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นหรือทำงานร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ เมื่ออธิบายขั้นตอนแก่เด็กในตอนแรกแล้ว ครูควรให้เด็กรับผิดชอบตัดสินใจของกลุ่มร่วมมือเอง ไม่เข้าไปแทรกแซงหรือชี้แนะมากเกินไปจนเป็นการทำลายพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กในกลุ่ม สิ่งที่มีความสำคัญอีกประการคือ ครูไม่พยายามกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างกลุ่มร่วมมือ แต่ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่เด็ก (พัชรีย์ ผลโยธิน. 2540 : 59) การเล่นเกมแบบร่วมมือที่ครูมีส่วนสนับสนุนนี้มีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมดังนี้ เมื่อครูให้เด็กเล่นเกม

แบบร่วมมือ นอกห้องเรียน เท่ากับครูได้สอนพฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็กแล้วโดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม จากการประสานความร่วมมือกับเพื่อนในการเล่น ให้เด็กมีการแบ่งปัน และเป็นห่วงเพื่อนในกลุ่มด้วย (Wittmer and Honig, 1994 : 5) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นพฤติกรรมชอบสังคมในเด็กปฐมวัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมในเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน และการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน พบข้อสังเกต ดังนี้

1. จากการแสดงออกของเด็กในกลุ่มทดลอง พบว่า ในการเล่นแบบร่วมมือในสัปดาห์แรก เด็กยังไม่สามารถที่จะให้ความร่วมมือต่อกลุ่มดีพอ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งเสมอภายในกลุ่ม เมื่อได้เล่นเกมแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน ได้ประมาณสัปดาห์ที่ 3 เด็กมีพัฒนาการของการร่วมมือต่อกลุ่มของตนดีขึ้น เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่กลุ่มได้มอบหมายให้ เด็กมีการเอื้ออาทร เห็นใจ แบ่งปันต่อเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น ทราบได้จากการสอบถามความรู้สึก และจากสังเกตความสนใจของเด็ก และเด็กในกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ นอกห้องเรียน พบว่า ในสัปดาห์แรกถึงสัปดาห์ที่ 3 เด็กก็ยังคงพฤติกรรมของความขัดแย้งอยู่ และเด็กบางคนเท่านั้นมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนภายในกลุ่ม ส่วนสัปดาห์ที่ 4 - สัปดาห์ที่ 8 นั้น เด็กเริ่มมีพฤติกรรมชอบสังคมเพิ่มขึ้น พฤติกรรมของเด็กที่กลุ่มมาข้างต้นลดลง และมีการเอื้ออาทร เห็นใจ แบ่งปันเพื่อน ๆ มากขึ้น ทราบได้โดยการสังเกตความสนใจและการสอบถามความรู้สึกของเด็ก

2. จากข้อสังเกตในกิจกรรมที่มีการเล่นแบ่งกลุ่ม จะพบว่า เด็กมีความพอใจที่จะเข้ากลุ่มเพื่อนที่มีเพศเดียวกัน และในขณะที่เล่นเกมแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน พบว่า เด็กหญิงและเด็กชายมีความสนใจในการทำกิจกรรมเท่ากัน เด็กผู้ชายมีความรับผิดชอบมากกว่าเด็กผู้หญิง เพราะจากการสังเกตเด็กผู้ชายจะช่วยกันเก็บอุปกรณ์การเล่นทั้งจากกลุ่มเด็กชายเอง และยังช่วยเด็กหญิงเก็บอุปกรณ์ด้วย การกระทำเช่นนี้เกิดขึ้นเกือบทุกวันของการเล่นเกมแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน

3. จากการให้เด็กได้ใช้อุปกรณ์การเล่นเกมที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น เด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้ความสนใจในการที่จะเล่นกับอุปกรณ์มากทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย โดยเฉพาะกลุ่มทดลองจะชอบเล่นเกมแบบร่วมมือ นอกห้องเรียนที่มีทั้งความสนุก และท้าทายความสามารถทางความคิดของกลุ่ม เพราะสมาชิกในกลุ่มทุกคนสามารถออกความคิดเห็นร่วมกันได้ และไม่มีผู้แพ้และผู้ชนะนั่นเอง ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น สนุกสนานทุกครั้งของการเล่นเกม เด็กสามารถบอกความรู้สึกที่มีต่อเกมได้ และให้ความสนใจต่อการเล่นเกมทุกครั้ง

4. หลังจากสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเด็กในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกรรมากรช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร และพฤติกรรมกรรมากรร่วมมือเพิ่มมากกว่าก่อนการทดลองมาก เช่น ก่อนทดลองไม่เคยช่วยเพื่อนในห้องหรือคุณครูเลย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียนแล้ว เด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นมาก

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางของวิธีการสร้างพฤติกรรมกรรมากรร่วมมือจากการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียนนั้น ในการดำเนินกิจกรรมครูต้องให้เด็กเป็นผู้กำหนดการเข้ากลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม และร่วมกันทำกิจกรรมให้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยครูเป็นเพียงผู้สนับสนุน
2. ครูควรดูแลอุปกรณ์การเล่นให้พร้อมและเพียงพอสำหรับเด็กก่อนการนำไปใช้เล่นกับเด็กทุกครั้ง เพราะอุปกรณ์บางชิ้นถ้าครูไม่ดูแลให้เรียบร้อย เช่น อาจทำให้เกิดอันตรายกับเด็กได้
3. จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก พบว่า เด็กมักจะติดเพื่อนไม่ยอมเปลี่ยนคู่ เพราะต้องการเล่นกับเพื่อนคนนั้นทุกเกม ครูจึงควรกระจายกลุ่มเด็กออกเพื่อให้เด็กมีโอกาสดำเนินปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทุกคนในกลุ่มหรือในชั้นเรียน
4. ครูควรพัฒนากิจกรรมจากคู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 ให้เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ ไม่นำการแข่งขัน โดยใช้แนวทางของกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือตามผลการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมด้านอื่น ๆ กับเด็กปฐมวัย เช่น การแบ่งปัน การยอมรับจากสังคม
2. ควรศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกหรือการแสดงความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้กิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ นอกห้องเรียน
3. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการเล่นเกมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ ที่มีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคม ตามผลการวิจัยนี้กับเกมแบบร่วมมืออื่น ๆ เช่น กิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของออร์ลิก เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาตามผลความคงทนของพฤติกรรมชอบสังคม อาจมีการทดลองระยะยาว หรือการกระตุ้นพฤติกรรมด้วยกิจกรรมการร่วมมือเป็นระยะ ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณา บุญคุ้ม. การศึกษาผลของการสอนโดยวิธีการสำรวจสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 - 2544). กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2539. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก. การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- จรรยา นาคะรัต. ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- จันทร์เพ็ญ สุภาพล. การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- ✓ ฉันทราพร พงษ์สิงห์. พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- ดารณี ดิษยเดช. การศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ธีระพร อุวรรณโณ. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ธีราพร กลุณานันท์. การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

- นิคม ทาแดง. "การจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน," ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา. เล่ม 1. หน่วยที่ 1 - 10. กรุงเทพฯ :
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข. "เข้าใจเด็กปฐมวัย," เอกสารการสอนชุดวิชาสร้างเสริมลักษณะ
นิสัยระดับปฐมวัยศึกษา. เล่ม 1. หน่วยที่ 1. กรุงเทพฯ : สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- ประมวล คิตตินันท์. จิตวิทยาคลินิก สมอภมณีย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ปรียา เกตุทัต. "การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการ
เด็กและการเลี้ยงดู. หน่วยที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2531.
- พัชรี ผลโยธิน. "เด็กอนุบาลกับพฤติกรรมกรรมการร่วมมือ," อบรมเชิงปฏิบัติการมหกรรม
อนุบาลศึกษา เรื่องพัฒนาอนุบาลศึกษา เพื่อก้าวสู่นาคอย่างมีคุณค่า. 2 ;
15 - 16 ธันวาคม 2538.
- _____. "เด็กอนุบาลกับพฤติกรรมกรรมการร่วมมือ," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(1) :
มกราคม 2540.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. "พัฒนาการของเด็กวัย 3 - 6 ปี," เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ :
ชมรมไทย - อีสราเอล, 2523.
- _____. การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2535.
- เยาวพา เดชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์, 2528.
- รวีวรรณ แสงฉาย. "สุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
วิทยาศาสตร์สุขภาพ ระดับปฐมวัยศึกษา. เล่มที่ 2. หน่วยที่ 9. กรุงเทพฯ :
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- ราณี ทองสวัสดิ์. "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านการเล่น," เอกสารการสอน
ชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา. เล่ม 1. หน่วยที่ 7.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

- ราณี ทองสวัสดิ์. "กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย," เอกสารการสอนชุดวิชาฝึก
อบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. เล่ม 1. หน่วยที่ 2.
นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.
- วารุณี อัสวโกทิน. ความคิดเห็นของแม่ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนเอกชนที่มุ่งจัดการ
ศึกษาโดยเน้นวิชาการในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สดิโส ชะนะกุล. ผลของการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์
และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- สุดาทิพย์ กุ่พานิช. การศึกษาการจัดกิจกรรมในวงกลมเป็นกลุ่มย่อยที่มีต่อความสามารถ
ในการรับรู้และเข้าใจทักษะของเพื่อนของเด็กปฐมวัย. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- สุรพงษ์ อัมพันธ์. "ชีวิตและสุขภาพ," เดลินิวส์. 7 : 4 พฤษภาคม 2539.
- สุรีย์ บาวเออร์. "การเรียนรู้โดยการร่วมมือ" วารสารวิชาการอุดมศึกษา. 2(1) :
กันยายน - ธันวาคม 2535.
- อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์. พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและระดับชั้นการเล่น
ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่
ทั่วไป. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- อารมณี สุวรรณपाल. "การเล่นกับการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเด็กปฐมวัย,"
เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา.
เล่ม 2. หน่วยที่ 10. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช, 2527.
- อบรัตน์ เพ็งสดีตย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

- อุษา พันธ์ธรรม ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กอนุบาล.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2535. อัดสำเนา.
- Bandura, A. Social Learning Theory. Englewood cliffs, N.J. :
 Prentice - Hall, 1977.
- Becker, Lenere Marcia. "The Effect of the Resident Outdoor
 Experience one Attitudinal Change Environmental Issues,"
Dissertation Abstracts International. 38(8) : 4566 - A;
 February, 1978.
- Blalock and others. Relationships between Sociometric Status and
 Social Interaction Skills in Kindergarten. Texas : The
 University of Texas at Austin, 1984.
- Brandt, Ron. "On Cooperative Learning : A Conversation with Spencer
 Kagan," Educational Leadership. January, 1990.
- Brehm, S.A. Study Outside the Classroom. Chio : Charios E.
 Merrill Publishing Co., 1969.
- Dirkmeyer, D.C. and R. Dreikurs. Encouraging Children to Learn.
 Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1963.
- Henniger, M.L. "Planning for Outdoor Play," Young Children. May,
 1994.
- Honig, S.A. and S.D. Wittmer. "Helping Children Become More
 Prosocial : Ideas for Classrooms, Families, Schools, and
 Communities," Young Children. January, 1996.
- Hurlock, E.B. Child Development. 6th ed. New York : McGraw -
 Hill Book, Co., 1978.
- Johnson, D.W. and R.T. Johnson. Learning Together and Alone.
 Englewood Cliffs, New Jersey : Cooperative, Competitive, and
 Individualistic Learning, 1987.
- _____. "Social Skills for Successful Group Work," Educational
 Leadership. January, 1990.
- _____. Learning Together and Alone. Englewood Cliffs, New Jersey :
 Cooperative, and Individualistic Learning, 1991.
- Kirchner, Glenn. "Cooperative Games," Physical Education for
 Elementary School Children. America : The United States,
 1992.
- Mater, Herry W. Three theories of Child Development. ed.
 Harper & Row, Publishers, 1965.

- Midlarsky, E., H.B. Jame and P. Brickmon. "Aversive Approval :
Interactive Effects of Modeling and Reinforcement on
Altruistic Behavior," Child Development. 44 : 321 - 328 ;
June, 1973.
- Millar, S. The Psychology of Play. New York : Penguin Book, 1977.
- Mussen and others. Child Development and Personality. New York :
Harper & Rovy, 1990.
- Orlick, T. "Children's Games" Following the Path That Has Heart,"
The Elementary School Guidnace and Counseling Journal.
14 : 156 - 161 ; 1979.
- _____. "Coopertive Play Socialization Among Preschool Children,"
Journal of Individual Psychology. 37 : 54 - 63 ; 1981.
- _____. "Positive Socialization Via Cooperative Games," Development
Pyscology. 17 : 426 - 429 ; 1981.
- Pack, Richard Allan. "A Study Comparing Outdoor. Indoor and
Outdoor-Indoor Settings for Teaching Specific Environmental
Education Objectives," Dissertation Abstracts International.
36(7) : 4233-A ; January, 1976.
- Perry, G.D. and Bussey. Social Development. Englewood Cliffs, N.J.:
Prentice - Hall, 1984.
- Piaget, J. Play, Dreams and Imitation in Childhood. New Your:
W.W. Nortow, 1962.
- Secfeldt, C. Teaching Young Children. Englewood Cliffs, New Jersey:
Prentice-Hall, 1980.
- Shantz, C.U. "Social Cognition," Handbook of Child Psychology.
p. 495 - 555. Edited by John H. Flavell and Ellen M. Markman.
New York : John Wiley & son, 1983.
- Slavin, R.E. Cooperative Learning. Massachusetts : Allyn and Bacon,
1990.
- Tackett, J.J.M. and M. Humsberger. Family-Centered Care of Children
and Adolescents: Nursing Concepts in Children Health.
Philadelphia: W.B. Saunder, 1981.
- Walsh, H.M. Introducing the Young Children to the Social World.
New York : MacMillan Publishing, 1980.
- Watson, R.I. and H.C. Lindgren. Psychology of Child. New York :
John Wiley & Sons, 1973.

Wittmer, S.D. and S.A. Honig. "Encouraging Positive Social Development in Young Children," Young Children. July, 1994.

Wood, Helen Louise. "The Relationship Between Sociometric Status and Social Competence in Kindergarten Children," Dissertation Abstracts international. 37 : 4837-A ; February, 1977.

นักเรียนคนที่	ชามใบที่ 1	ชามใบที่ 2	ชามใบที่ 3	ชามใบที่ 4	ชามใบที่ 5	รวมคะแนน
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						
31						
32						

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววราลี	ชื่อสกุล โกศัย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 608 หมู่ 1 ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทร. 044-255457
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ เลขที่ 439 ถนนเจริญ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000 โทร. 044-611221
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุนทรารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2534	วท.บ. (วิทยาศาสตร์สุขภาพ) วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2540	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลของการ เล่น เกมแบบร่วมมือนอกห้อง เรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของ เด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
วราลี โภคชัย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2540

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคัมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 32 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized Control - Group Posttest Only Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคัม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test for Independent Sample และ t-test Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคัมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคัมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคัมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

EFFECTS OF OUTDOOR COOPERATIVE GAMES ON PROSOCIAL BEHAVIORS
OF PRESCHOOL CHILDREN

AN ABSTRACT

BY

WARALEE KOSAI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early Childhood Educational
at Srinakharinwirot University

May 1997

The purpose of this study was to compare prosocial behavior of preschool children between the group experienced outdoor cooperative game and the other experienced outdoor regular game.

Thirty two of five to six years old preschool children of second semester 1996 academic year of Nakhonratchasima kindergarten school attached to Nakhonratchasima Primary Education Office, were simply randomized equally into the experimental and control group.

The experimental group was provided with outdoor cooperative game whereas the control group was provided with outdoor regular game in an 8 week - timeframe. The design of this study was randomized control group pretest posttest design. The experimental period was 8 weeks, three days a week. Research instrument developed by research, included lesson plan for outdoor cooperative and regular game and self - made prosocial behavior evaluation form.

The results were found as follows:

1. The preschool children's prosocial behavioral mean score of outdoor cooperative games was significantly different at .01 level.
2. The preschool children's prosocial behavioral mean score of regular outdoor games was significantly different at .01 level.
3. The preschool children experienced outdoor cooperative games significantly showed different prosocial behaviors from those experienced regular outdoor games at .01 level.